

Kehitys

Utveckling

TOUKOKUU 2.2023

**Helena Gualinga
puolustaa
alkuperäiskansojen
oikeuksia**

**Onko digipeleistä
apua oppimisen
kriisiin?**

**Uskontojen välinen
yhteistyö toimii
Tansaniassa**

PITÄÄKÖ VALITA PUOLI?

Globaalin etelän maat ovat haluttomia valitsemaan puoltaan Venäjän hyökkäyssodassa. Niille Ukrainassa käytävä sota on konflikti muiden joukossa.

Vessapaperia hotellihuoneeseen

Muistan yhä, miten lapsena pelästyin rajaviranomaisen tuikeaa katsetta Tallinnan satamassa. Olin vanhempani kanssa ryhmämatkalla ja yövyimme Viru-hotellissa – eihän 1970-luvulla paljon muita vaihtoehtoja ollutkaan. Lapsen silmin silloinen Tallinna jäi mieleen harmaana, ihmisetkin. Muistelen minulle kerrotun, että paikalliset eivät ala juttusille, koska siitä voisi koitua heille ikävyvyyksiä.

SAMULI SIIRALA

Se oli oma varhainen kosketukseni autoritaariseen hallintoon ja elämään miehitysvallan alla.

Myöhemmin kuva tietysti tarkentui, ja neuvostovalan ajoista kertovat vitsit ja anekdotit naurattivat, kuten tämä:

Viru-hotellin huoneessa nainen huusi vessasta miehelleen, että vessapaperi on loppu. Ei mennyt kauaa, kun huoneen ovelle koputettiin ja vessapaperirulla ojennettiin miehelle.

Siihen aikaan Suomenlahden toisella puolen seinillä oli korvat. Tämän päivän Kiinassa silmät ovat kaikkialla, valvontakameroiden myötä. Ja Venäjällä lapsen piirustuskin voi tietää vakavia seurauksia opettajalle ja vanhemmille.

VENÄJÄN hyökkäyssota Ukrainaan teki useita asioita näkyväksi, kuten ukrainalaisen viljan merkityksen Afrikan ruokaturvalle. Yksi sodan seurauksista on myös kysymys siitä, miten maailmalla suhtaudutaan nyt Venäjään.

Äänestykset YK:n yleiskokouksessa näyttävät, että suuri osa globaalin etelän maita haluaa olla ottamatta kantaa Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa.

Syitä haluttomuuteen lähteä tuomitsemaan Venäjän sotatoimet on monia, selviää sisäsivujen jutustamme. Sota Euroopassa vaikuttaa monille kaukaiselta, sillä suuren mittaluokan ongelmia ja konflikteja on mailla omastakin takaa.

Intian tavoin moni maa haluaa pitää kaikki suunnat avoimina. Myös menneisyyden kytkökset vaikuttavat.

Miten sitten pitäisi suhtautua maihin, jotka pysyvät hiljaa eivätkä tuomitse Venäjän brutaalia toimintaa Ukrainassa? Tässä joukossa on myös muutama Suomen kehitysyhteistyön kumppanimaa.

Jos vetäytyisimme yhteistyöstä, saisivat Kiina ja Venäjä tilaa toimia ja vaikuttaa näissä maissa entistä enemmän. Lähtömme ei edistäisi vuoropuhelua, vaan päin vastoin vähentäisi mahdollisuuksiamme vaikuttaa ja pitää esillä esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksiä.

Kehitysyhteistyön lopettaminen osuisi kovimmin köyhimpiin ihmisiin. Avustustyön dramaattinen vähentyminen Afganistanissa on tästä surullinen esimerkki – siitäkin asiaa tässä numerossa.

AJATUKSENI palaavat lapsuuteni 1970-luvulle, jolloin monessa Euroopan maassa ei voinut vapaasti ilmaista mielipiteitään. Venäjää ja Kiinaa katsoessa olemme nähneet, että internetkään ei pysty takaamaan vapaata tiedonvälitystä ilmaisuvapaudesta puhumattakaan.

Vahvaa kansalaisyhteiskuntaa ja mediaa, noita demokratian kulmakiviä, on entistäkin tärkeämpi tukea nyt maailmalla. Samoin koulutusta tarvitaan, jotta kansalaiset oppivat tunnistamaan valeutiset ja vaikuttamisyrietykset.

Neukkuvisit eivät muuten enää naurata.

PS. Tuleehan sinulle jo Kehitys-lehden uutiskirje? Vinkkaamme siinä jutuista, joita ei ole painetussa lehdessä. Voit tilata uutiskirjeen verkossa **kehityslehti.fi**.

Artiklar i det här numret finns också på svenska på Kehitys – Utvecklings webbplats **kehityslehti.fi**.

HANNA PÄIVÄRINTA
vs. päätoimittaja

UNICEF

Digisovellukset opettavat lapsia lukemaan ja laskemaan

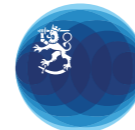
Koronaviruspandemia siirsi kouluopetuksen monissa maissa luokahuoneista verkkoon. Nyt kokemuksista halutaan hyötyä, ja muun muassa YK-järjestöt kehittävät oppimisalustoja kehittyviin maihin, kuten Timor-Lesteen.

LUE JUTTU SIVULTA 20.

Kehitys – Utveckling

Tilaukset, osoitteenmuutokset ja peruutukset

Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Sähköpostitse kehitys.um@grano.fi
Puhelimitse tiistaisin ja torstaisin
klo 9–11/Grano Oy, 044 766 3126

Julkaisija Ulkoministeriö Viestintäosasto Kestävän kehityksen ja kaupan viestinnän yksikkö, PL 176, 00023 Valtioneuvosto
Toimitusneuvosto AD Teemu Heinilehto, viestintäjohtaja Mikko Koivumaa (pj.), apulaisastopäällikkö Helena Airaksinen, toimittaja Janne Hopsu, asiantuntija Lyydia Kilpi, professori Anja Nygren, apulaisastopäällikkö Juha Savolainen, toimittaja Maria Tolsa
Vs. päätoimittaja Hanna Päivärinta, 029 535 1370, hanna.paivarinta@gov.fi
Toimitussihteeri Tiina Kirkas, tiina.kirkas@gmail.com **Ulkoasu** Laura Ylikahri
Painatus Grano Oy ISSN 0787-041
Kannen kuva Alexei Alexandrov/AP/LK
Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava.
Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.
Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys – Utveckling on tilaajille maksuton.
Kehitys – Utveckling 3.2023 ilmestyy lokakuussa.

06

Maailman makasiini

Puolustusliitto Nato tekee yhteistyötä monien kehittyvien maiden kanssa.

10

Miten niin?

Miksi alkuperäiskansat puolustavat sademetsiä paremmin kuin valtioiden metsäasiantuntijat? Aktivist **Helena Gualinga** vastaa.

11

Infografiikka

Valtaosa Amazonin sademetsästä sijaitsee Brasiliassa, jossa sitä myös tuhoutuu suhteellisesti eniten.

12

Kenen puolella?

Globaalin etelän maat eivät halua ottaa kantaa Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa vaan pysyttelevät mieluummin suurvaltapolitiikan ulkopuolella.

18

Infografiikka

Maaliskuun 2022 YK-äänestyksessä maailma tuomitsi selvästi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan.

20

Onko digisovelluksista apua oppimiskriisiin?

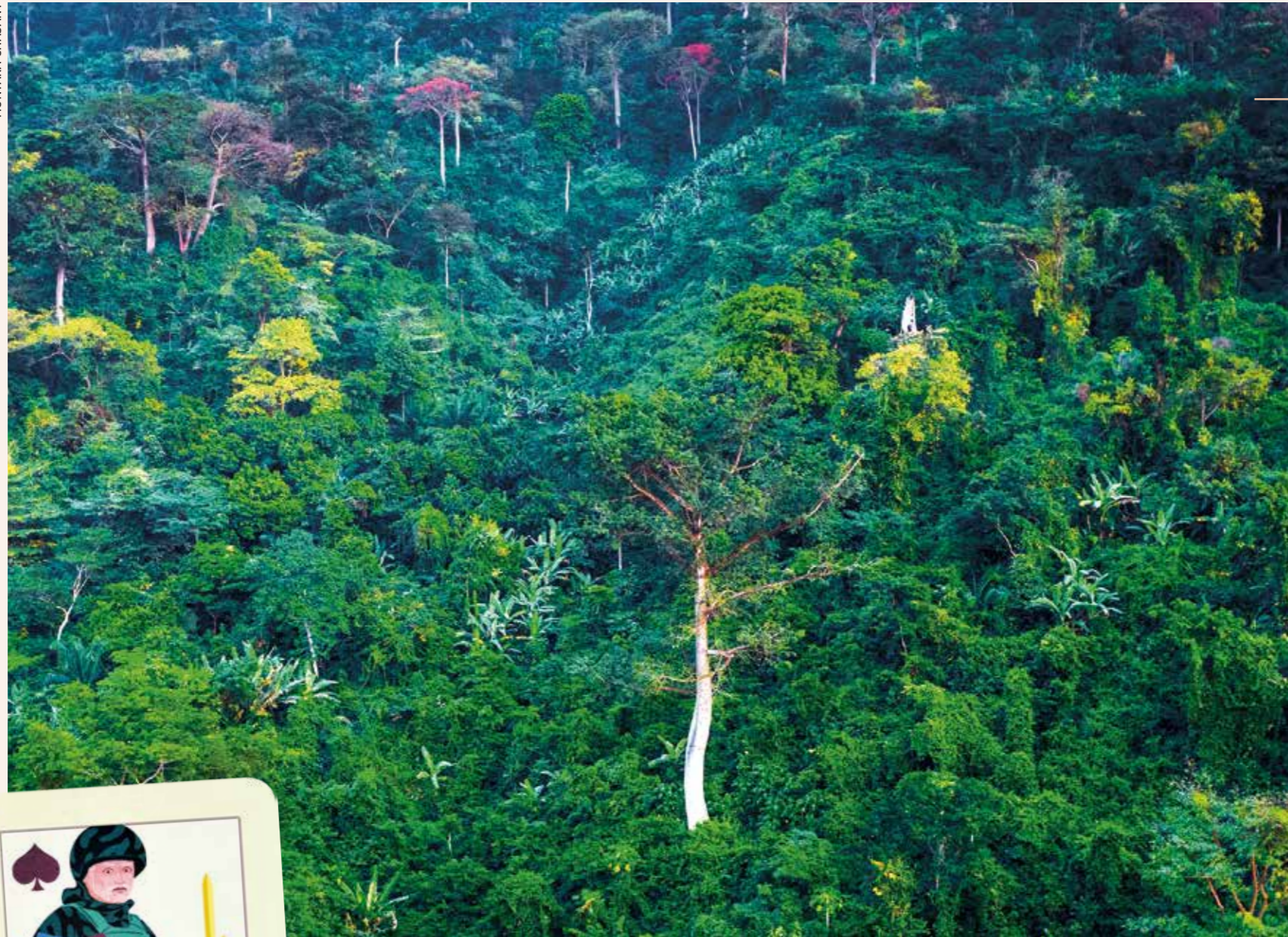
Muun muassa YK-järjestöt kehittävät erilaisia verkkoalustoja tukemaan lasten oppimista. Mallia ne ottavat peliteollisuudesta.

25

Kolumni

Janne Taalas
Kestävän rauhan edellytyksistä on voitava puhua Ukrainassakin.

MUNTAKA CHASANT

SAMULLI STRÄLÄ

26

Tasapainoilua Talibanin kanssa

Julkiset terveyspalvelut ovat taas käynnistyneet Afganistanissa, mutta jatkuvat sääntömuutokset hankaloittavat kansainvälisten ja paikallisten järjestöjen avustustyötä.

40

Henkilö

Suurlähettiläs **Timo Olkkonen** johtaa Euroopan unionin edustustoa Etelä-Sudanin pääkaupungissa Jubassa.

44

Suomi tekee

YK-järjestöjen rahasto parantaa vammaisten ihmisten asemaa kehittyvissä maissa.

30

Ajankuva

Ilmaston lämpeneminen ja ihmisen toiminta muokkaavat maisemaa eri puolilla Ghanaa. Seuraukset näkyvät etenkin trooppisissa metsissä, kuten Havessa Itä-Ghanassa.

SAMIR BOL

46

Vapaalla

Balaklava Blues -yhtye puolustaa Ukrainan identiteettiä musiikkilavoilla, toukokuussa myös Helsingissä Maailma kylässä -festivaalilla.

48

Esittelyssä

Hiiletöntä maailmaa ei luoda vuosissa vaan vuosikymmenissä, kirjoittaa emeritusprofessori **Vaclav Smil**.

50

Tuliaisat

Pauliina Parhiala näki Tansaniassa, kuinka tärkeää uskontojen välinen yhteistyö on.

51

Sarjakuva

5 kysymystä kehityksestä

MADIS VEITMAN/SCANPIX BALITCS/LK

Viime huhtikuussa yli 3 000 osallistujaa 38 maasta harjoitteli verkkopuolustusta Naton kyberpuolustuksen osaamiskeskuksessa CCDCOE:ssa Viron pääkaupungissa Tallinnassa.

Natolla on kumppaneita kaikissa maanosissa

Puolustusliitto Natolla on kymmeniä kumppaneita ympäri maailmaa. Se tekee yhteistyötä myös monien kehittyvien maiden kanssa.

EUROOPAN LISÄKSI Pohjois-Atlantin puolustusliitto Natolla on kumppanimaita Etelä-Amerikassa, Afrikassa ja Aasiassa sekä Lähi-idässä, Etelä-Kaukasuksella ja Keski-Aasiassa. Kumppaneilleen Nato haluaa tarjota mahdollisuuden poliittiseen dialogiin. Keskusteluissa nämä voivat nostaa esille turvallisuushuoliaan sekä itselleen tärkeitä aiheita.

”Nato on alusta, jossa voidaan vaihtaa puolustukseen, turvallisuuteen sekä monikansallisiin sotilasoperaatioihin liittyvää tietoa”, James Mackey kertoo. Hän johtaa Naton turvallisuuspolitiikan ja kumppanuuksien yksikköä järjestön päämajassa Brysselissä.

”Neuvomme kumppanimaitamme torjumaan turvallisuusuhkia. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi henkilöstön kouluttamista, suojautumista kyberuhkilta tai perehtymistä droonien käyttöön.”

Vuosittain Nato järjestää toista-tuhatta sotilaskoulutukseen liittyvää tapahtumaa vaihtelevista aiheista. ”Nato on maailman suurimpia koulutusorganisaatioita, kun puhutaan monikansallisista sotilasoperaatioista. Tavoitteemme on, että kumppanimaidemme joukot olisivat yhteensopivia ja kykenisivät toimimaan tarvittaessa tiiviissä yhteistyössä”, Mackey sanoo.

Kumppanimaat voivat verkostoitua myös keskenään. Liittouman tarkoitus onkin lujittaa keskinäistä yhteistyötä ja avunantoa.

Kumppanuudet räätälöidään

Naton kumppaneita ovat esimerkiksi Kolumbia, Israel, Egypti, Irak ja Pakistan.

Nykyisin kumppanuudet räätälöidään aikaisempaa paremmin kunkin maan omiin tarpeisiin. Kumppaneita ei enää jaeta ryhmiin kumppanuuden laadun

tai maiden maantieteellisen sijainnin perusteella.

”Pohdimme kumppanuutta teemapohjalta ja mietimme, mitkä maat tulisi olla näissä keskusteluissa mukana. Jos teema on esimerkiksi kyberpuolustus, keskustelemme niiden maiden kanssa, joita aihe kiinnostaa”, James Mackey sanoo.

Yksittäisten valtioiden lisäksi Nato tekee yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen ja organisaatioiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi Afrikan unioni ja Euroopan unioni.

”Meillä on monia yhteisiä haasteita EU:n kanssa. Esimerkiksi kyberpuolustus ja disinformaation torjunta ovat keskeisiä molempien toiminnassa”, Mackey toteaa.

RIITTA SAARINEN

Lue lisää Naton kumppanuuksista verkossa kehityslehti.fi.

EDUARDO SOTERAS/AFP/LK

Viime vuosina miljoonat somalialaiset ovat joutuneet jättämään kotinsa kuivuuden tai tulvan seurauksena. Kuvassa tyttö tiskaa astioita Yurub Abdi Jaman pakolaisleirillä Hargeisan kaupungin laitamilla Somalimaassa syyskuussa 2021.

73 %

Pulloveden myynti kasvoi 73 prosentilla vuosina 2010–2020. Noin 60 prosenttia vedestä myydään globaalissa etelässä, jossa sillä paikataan paikallisen vesijärjestelmän puutteita. Pullot tuottivat 25 miljoonaa tonnia muovijätettä vuonna 2021.

Suurten lääkeyhtiöiden olisi asetettava afrikkalaisen ihmisen elämä tuottojen edelle.”

– WINNIE BYANYIMA, YK:N AIDS-OHJELMAN UNAIDSIN JOHTAJA

Ilmasto-oikeudenmukaisuutta verottamalla

KYMMENESOSA maailman ihmisistä tuottaa noin puolet kaikista ilmastoa lämmittävistä päästöistä, kerrotaan uudessa *Climate Inequality Report 2023* -julkaisussa.

Päästöihin liittyvää epätasapainoa on enemmän maiden sisällä kuin välillä, vaikka vauraiden maiden asukkaat tuottavatkin suurimman osan päästöistä.

Raportin laatijat suosittelevat oikeudenmukaisuutta parantavia tulonsiirtoja matala- ja keskituloisille maille. Ne pohjautuisivat esimerkiksi nykyistä tehokkaampaan monikansallisten yritysten verotukseen tai aiempaa progressiivisempaan kansalliseen verotukseen.

KEHITYSYHTEISTYÖ-RAHOITUS ENNÄTYSLUKEMISSA

KEHITYSYHTEISTYÖRAHOITUS nousi vuonna 2022 ennätyskellisen korkeaksi, peräti 204 miljoonaan euroon, kertoo Teollisuusmaiden yhteistyöjärjestön OECD:n kehitysapukomitea DAC.

Rahoitus lisääntyi 13,6 prosentilla vuoteen 2021 verrattuna. Muutos johtui ennen kaikkea humanitaarisen avun tarpeen kasvusta ja pakolaisten vastaanottokuluista. Etenkin pakolaiskulujen kasvu oli reipasta, ja niihin käytettiin 29,3 miljardia dollaria vuoden 2022 aikana. Myös Ukrainalle suunnattu apu kohosi aiemmasta 0,9 miljardista dollarista 16,1 miljardiin dollariin.

Brittiläisen Oxfam-avustusjärjestön mukaan apua käytettiin liikaa avunantajien kotimaassa ja liian vähän köyhimmässä maissa ja Saharan eteläpuolisessa Afrikassa.

Ainoastaan viisi maata ylisi YK:n asettamaan tavoitteeseen eli 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuteen: Tanska, Saksa, Luxemburg, Norja ja Ruotsi.

ELIITIN VEDENKÄYTTÖ AIHEUTTAA ONGELMIA KAUPUNGEISSA

KAHDEN VIIME vuosikymmenen aikana yli 80 kaupungissa on koettu vakava vesipula kuivuusjaksojen ja kestäättömän vedenkäytön seurauksena, sanovat tutkijat *Nature*-lehdessä.

Tutkijoiden mukaan etenkin kaupungeissa asuvan eliitin runsas vedenkäyttö aiheuttaa vakavia vedensaantiongelmia muulle väestölle. Lähitulevaisuudessa yli miljardin ihmisen uskotaan kärsivän vesiongelmista maailman kaupungeissa.

NAISIA ON NYT KAIKISSA PARLAMENTEISSA

MAAILMASSA ei ole enää yhtään parlamenttia, jossa olisi pelkästään miehiä, kertoo Parlamenttienvälinen liitto IPU.

Naisparlamentaarikkojen osuus kipusi viime vuonna 26,5 prosenttiin, mutta lisäystä tuli vain 0,4 prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen verrattuna. Kehitys oli hitainta kuuteen vuoteen.

Intian viranomaiset katkaisivat viime vuonna verkkoyhteyden herkimmin maailmassa poliittisten levottomuuksien ehkäisemiseksi. Kuva Mumbain kaupungista.

Internet-yhteyttä katkottiin 35 maassa

TUOREEN raportin mukaan hallitukset kytkivät internetin pois päältä poliittisten levottomuuksien takia 187 kertaa viime vuoden aikana. Katkoksia nähtiin 35 maassa, mikä on uusi ennätys.

Herkimmin verkkopalvelut katkaistiin Intiassa eli 84 kertaa. Muita kärkimaita olivat Iran ja Myanmar. Myös Venäjä katkoi ukrainalaisten yhteyksiä sodan aikana.

Avustustyössä riittää haasteita Syyriassa

Avun toimittaminen Syyrian maanjäristysalueelle on ollut sisällissodan vuoksi poikkeuksellisen vaikeaa.

HELMIKUUSSA Etelä-Turkkiin iskenyt maanjäristys aiheutti vakavia tuhoja myös Luoteis-Syyriassa, jossa humanitaarinen tilanne oli jo ennestään vaikea 12 vuotta jatkuneen sisällissodan seurauksena.

Avustujajärjestöt arvioivat, että Syyriassa maanjäristys on vaikuttanut 8,8 miljoonan ihmisen elämään.

Suomi on antanut maanjäristysalueelle 13 miljoonaa euroa humanitaarista apua, josta puolet menee Turkkiin ja puolet Syyriaan. Apu Syyriaan kanavoidaan pääosin YK:n humanitaarisen avun koordinaatioimisto OCHAN humanitaarisen avun korirahaston kautta ja Turkkiin Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisen liiton IFRC:n kautta.

”Suomen tuella rahoitetaan ruoka-apua, vesihuoltoa, hätäapumajoitusta ja suojaa kotinsa menettäneille”, kertoo lähetystöneuvos **Veli-Pekka Kaivola** ulkoministeriöstä.

Suomi on lähettänyt maanjäristysalueelle myös materiaaliapua muun muassa Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismiin sekä Pohjois-Atlantin puolustusliitto Naton euroatlanttisen pelastuspalvelun koordinaatiokeskuksen kautta.

Syyrian Punainen Puolikuu auttaa helmikuisen maanjäristyksen uhreja Bustan al-Qasrin pakolaisleirillä Aleppossa.

Apua rintamalinjan molemmille puolille

Veli-Pekka Kaivolan mukaan Suomen apu on suunniteltu siten, että se kattaa Syyriassa avuntarvitsijat sekä Syyrian hallituksen että opposition hallitsemilla alueilla.

”Opposition alueille apua toimitetaan Turkin puolelta rajanylityspisteiden kautta. Hallinnon alueille apua saadaan joko Libanonista maanteitse tai Tartusin satamasta rekoilla eteenpäin. Syyrian hallinnon alueilla avun toimittaa perille pääasiassa Syyrian Punainen Puolikuu.”

Poliittisesti pirstaloituneelle ja useiden aseellisten ryhmittymien hallinnassa oleville tuhoalueille avun toimitaminen on ollut vaikeaa.

”Rintamalinjat ylittävää apua Syyrian hallituksen alueilta oppositioalueille ei ole voitu toimittaa riittäväällä tavalla. Luoteis-Syyrian humanitaarinen apu oli

jo entuudestaan alirahoitettu suhteessa väestön määrään. Lisäksi ruoan varmuusvarastot eivät olleet täynnä maanjäristyksen sattuessa”, Kaivola kertoo.

Turkin rajan yli tapahtuvat avustuskuljetukset ovat vaarassa pysähtyä kokonaan, sillä tämän mahdollistava YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma umpeutuu 10. heinäkuuta.

”Päätöslauselmaa on jatkettu useaan otteeseen, mutta neuvottelut ovat olleet vaikeita Venäjän ja Kiinan vastustuksen vuoksi.”

Avustustoimintaa ovat hidastaneet myös Syyrian vastaiset talouspakotteet. Maanjäristyksen jälkeen Yhdysvallat ja EU tekivät niihin tilapäisen muutoksen, joka käytännössä nopeuttaa apua ja siihen liittyviä rahansiirtoja Syyriaan puolen vuoden ajaksi.

MATTI REMES

Kehitys-Salmisen blogi kertoo kehityksen kuumimmat puheenaiheet

1 SOMALIMAAN öljylöydösten tutkiminen etenee merkittävästi. Jos öljyvarantoja ryhdytään hyödyntämään, seuraako siitä niin sanottu resurssikiros? Klaaneihin perustuva yhteiskunta saattaa olla kelpo järjestelmä neuvottelemaan mahdollisten öljyvarojen jakautumisesta.

Lue blogitekstit verkossa kehityslehti.fi/kehitys-salminen

2 KOTIAPULAISTEN riistäminen on ikivanha ongelma, joka on siirtynyt nyt vain verkkoon. Afrikan maissa kotiapulaisia välittävät alustat ovat täynnä innokkaita keikkatyön hakijoita. Palkka jää pieneksi, kun alustat ottavat oman siivunsa eivätkä työntekijät uskalla perätä oikeuksiaan.

3 JENGIVÄKIVALTA ei ole uusi ilmiö. Kiinnostavia tutkimustuloksia nuorten rikollisuuden vähentämisestä on saatu Liberiasta ja Yhdysvalloista. Näissä maissa kognitiivinen toimintaterapia yhdistettynä rahalahjoituksiin tai ammatilliseen koulutukseen on vähentänyt jenginuorten rikosten uusimista.

Alkuperäiskansat puolustavat sademetsiä paremmin kuin muut

Alkuperäiskansojen oikeudet ja sademetsien suojelu kulkevat käsi kädessä, sanoo Ecuadorin sademetsässä asuva suomalais-ecuadorilainen ihmisoikeus- ja ilmastoaktivisti Helena Gualinga.

Helena Gualinga, miksi alkuperäiskansat ovat mielestäsi parempia sademetsien puolustajia kuin valtioiden metsäasiantuntijat?

”Hallituksen metsäasiantuntijat eivät ole sademetsän asiantuntijoita. Meillä alkuperäiskansoilla on sen sijaan tuhansien vuosien kokemus kestävästä rinnakkais-elosta luonnon kanssa.

Alkuperäiskansojen ansiosta metsää on vielä jäljellä. Siellä missä on yhteisöjä, on myös metsää. Jos suojelutyö jäisi valtion harteille, en tiedä, miten metsille kävisi.”

Mikä Amazonin sademetsiä uhkaa?

”Kotimaassani Ecuadorissa metsää hamutaan öljyn ja kaivannaisten takia, kun taas Brasiliassa suurimpia uhkia ovat kahvinviljely ja karjankasvatus. Myös vihreässä siirtymässä tarvittavien metallien, kuten kullan, etsiminen on yleistynyt.

Monet alueella asuvat ihmiset kohtaavat järjestelmällistä väkivaltaa. Heidän on pakko noudattaa kaivannaisteollisuuden tahtoa, jos haluavat pitää maansa. Myös hallitukset edistävät metsien kestäväntöntä käyttöä.

Tämä kaikki on heikentänyt luonnon monimuotoisuutta. Sillä on myös hai-

tallinen vaikutus yhteisöihin, jotka ovat tähän asti onnistuneet elämään sademetsässä keräämällä ja metsästä mällä luontoa kunnioittaen. Ne ovat ajautumassa köyhyyteen ja joutuvat miettimään uusia tapoja, joilla tulla toimeen. Se on erittäin surullista.

Yhteisöjä uhataan myös väkivallalla. Kun argentiinalainen öljy-yhtiö tunkeutui maillemme Ecuadorin hallituksen tuella vuonna 2002, perheenjäseneni henkeä uhattiin.

Vaikka konflikti ratkesi oikeudessa kymmenen vuotta myöhemmin yhteisömme eduksi, uhkailut ja väkivallanteot ovat jatkuneet näihin päiviin saakka.”

Onko mitään tehtävissä sademetsien ja niissä asuvien yhteisöjen pelastamiseksi?

”Köyhyydestä johtuvien ongelmien poistaminen on vaikeaa. Olisi jotenkin varmistettava, että köyhimmätkin ihmiset saisivat peruspalveluita ja mahdollisuuden elinkeinoon ilman, että heidän tarvitsee turvautua metsän tuhoamiseen.

Tärkeää olisi myös pitää huoli siitä, että alkuperäiskansojen maat tunnustetaan erityistä suojaa nauttiviksi yhteisömaiksi.

Ecuadorissa äitini sukupolvi käveli sademetsästä pääkaupunkiin Quitoon vuonna 1992 vaatimaan maa- oikeuksia. Lopulta maan presidentti taipui, ja sen jälkeen olemme voineet puolustaa aluetamme laillisin perustein.

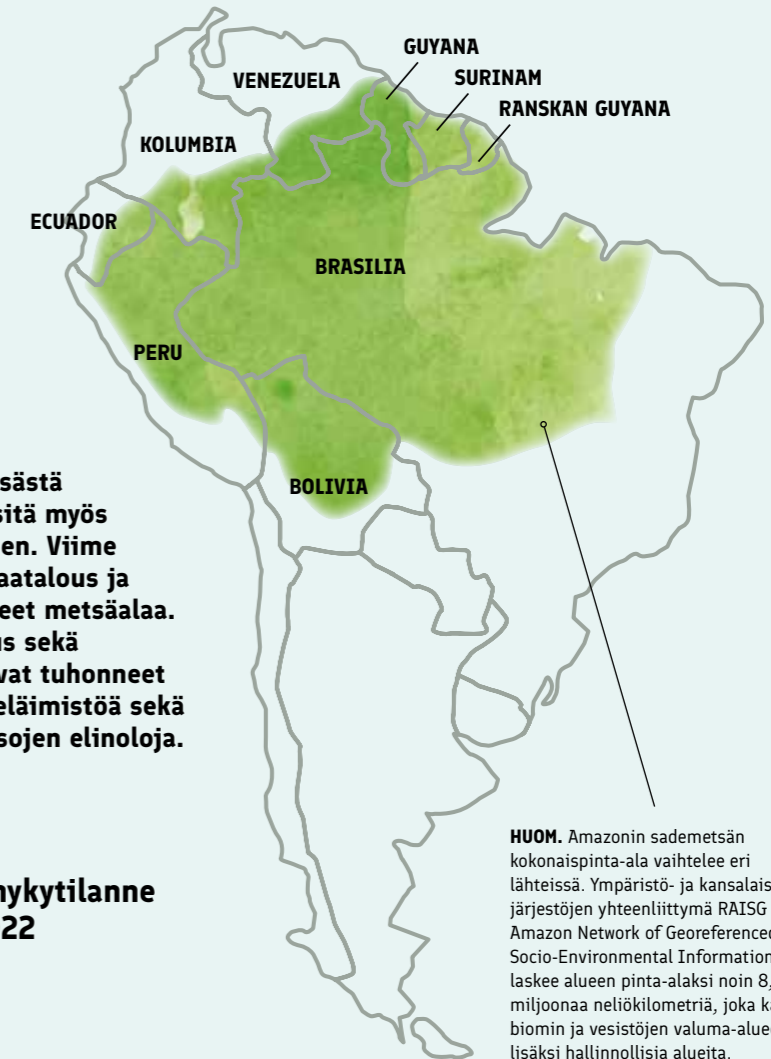
Myös kansainvälisellä yhteisöllä on velvollisuus seurata hallitusten toimia ja varmistua, että ne pitävät kiinni velvoitteistaan alkuperäiskansoja kohtaan ja noudattavat ihmisoikeuksia.

Kansainvälinen tuki on tärkeää, sillä suurin osa maailman luonnon monimuotoisuuden säilymisestä riippuu alkuperäiskansoista, käytännössä hyvin pienestä määrästä ihmisiä.”

Helena Gualinga esiintyy lauuantaina 27. toukokuuta klo 14.15–14.45 Maailma kylässä -festivaalin Puhelavalla Helsingin Suvilahdessa. Ohjelmaa voi seurata myös verkossa maailmakylassa.fi.

HELENA GUALINGA, 21

Työ Ympäristö- ja ihmisoikeusaktivisti
Ura Kansainvälisen Polluters Out -ilmastokoalition ja Indigenous Youth Collective of Amazon Defenders in Ecuador -verkoston perustajajäsen
Koulutus Ylioppilas Katedralskolan i Åbosta vuonna 2021

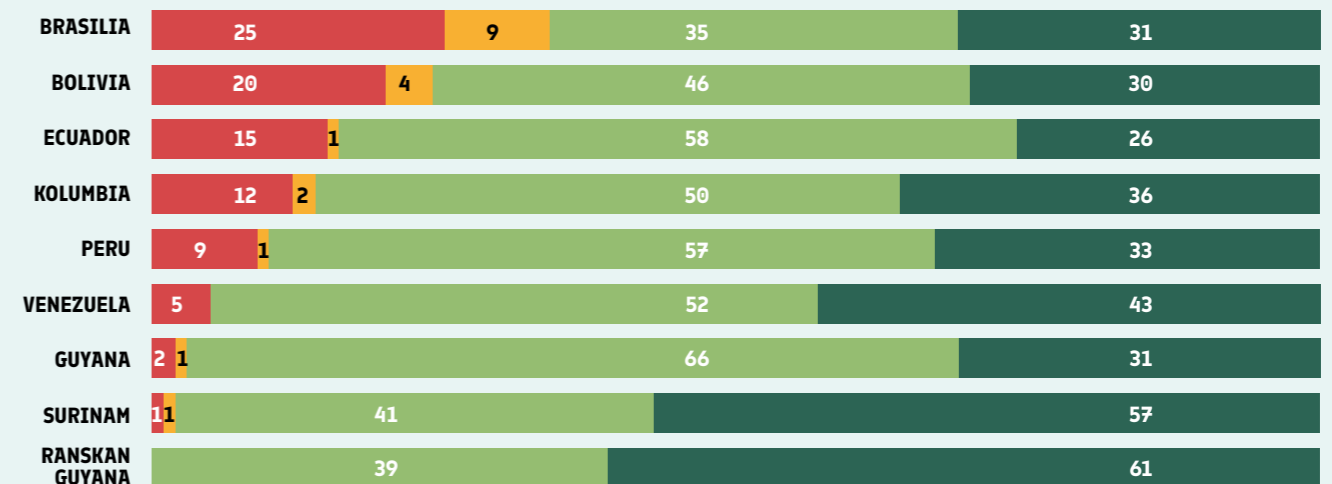

EI ENÄÄ VAIN SADEMETSÄ

Valtaosa Amazonin sademetsästä sijaitsee Brasiliassa, jossa sitä myös tuhoutuu suhteellisesti eniten. Viime vuosikymmeninä etenkin maatalous ja karjankasvatus ovat vallanneet metsäalaa. Myös kaivos- ja öljyteollisuus sekä vesivoiman rakentaminen ovat tuhonneet alueen rikasta kasvistoa ja eläimistöä sekä heikentäneet alkuperäiskansojen elinoloja.

Amazonin sademetsän nykytilanne maittain (%) vuonna 2022

- Muuhun käyttöön raivattua aluetta
- Voimakkaasti tuhoutunutta aluetta
- Lievästi tuhoutunutta aluetta
- Koskemattomaa aluetta

HUOM. Amazonin sademetsän kokonaispinta-ala vaihtelee eri lähteissä. Ympäristö- ja kansalaisjärjestöjen yhteenliittymä RAISG (The Amazon Network of Georeferenced Socio-Environmental Information) laskee alueen pinta-alaksi noin 8,5 miljoonaa neliökilometriä, joka kattaa biomin ja vesistöjen valuma-alueen lisäksi hallinnollisia alueita.

LÄHDE: AMAZONIA AGAINST THE CLOCK: A REGIONAL ASSESSMENT ON WHERE AND HOW TO PROTECT 80% BY 2025. RAISG, 2022.

KENEN PUOLELLA?

Globaalien etelän maat eivät halua valita puoltaan Venäjän aloittamassa hyökkäyssodassa. Niille Ukrainassa käytävä sota on yksi konflikti muiden joukossa.

Kun Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa alkoi helmikuussa 2022, YK:n yleiskokous kokoontui hätäistuntoon äänestämään Venäjän toimista. Peräti 141 YK:n jäsenmaata tuomitsi Venäjän ”erikoisoperaation” ja vaati hyökkääjän yksipuolista vetäytymistä Ukrainan alueelta.

Vain viisi maata äänesti esitystä vastaan: Eritrea, Syyria, Pohjois-Korea, Valko-Venäjä – ja Venäjä itse.

Äänestys vaikutti voitolta sekä Ukrainalle että sitä tukeneelle länsiliittoumalle. Yhdysvaltain presidentti Joe Biden sanoi Venäjän presidentin Vladimir Putinin olevan ”eristetympi kuin koskaan aiemmin”.

Maailmanlaajuisessa rintamassa oli kuitenkin halkeamia. Kolme niin sanottua BRICS-maata, Kiina, Intia ja Etelä-Afrikka, pidättäytyi äänestämästä. Afrikassa peräti 25 maata jätti ottamatta kantaa puolesta tai vastaan.

Ensimmäistä äänestystä on seurannut monia muita. Niissä on käynyt selväksi, että vaikka suurin osa YK:n jäsenmaista osoittaaakin sympatiaa Ukrainaa kohtaan, harvat haluavat osallistua Venäjän vastaisiin pakotteisiin.

Pakoterintaman näkyvintä joukkoa ovat olleet Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen lisäksi ainoastaan kourallinen muita maita, kuten Kanada, Britannia, Norja, Sveitsi, Australia, Uusi-Seelanti,

Singapore, Japani ja Etelä-Korea sekä YK:hon kuulumaton Taiwan.

Myös Ukrainan sotilaallinen tukeminen on jäänyt pitkälti pakotteita asettaneiden maiden harteille.

Globaali etelä haluaa pysyä loitolla

”Euroopasta katsottuna voisi näyttää siltä, että koko maailma on asettunut Venäjää vastaan. Käytännössä kuitenkin suuri osa globaalia etelää haluaa pysyä konfliktissa puolueettomana”, sanoo tutkija **Nic Marsh**.

Hän on johtanut Oslon rauhantutkimusintituutissa PRIOssa hanketta, jossa on selvitetty Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyksen vaikutuksia globaalissa etelässä.

Marshin tutkimusryhmän mukaan sodan aiheuttamat ruoan ja energian hinnannousut nostattivat mielenosoituksia ruoantuonnista riippuvaisissa keskituloisissa maissa. Esimerkiksi Sri Lankan hallitus kaatui protestien seurauksena.

Ruonan hinta on jo palautunut konfliktia edeltäneelle tasolle, mutta lannoitteiden heikko saataavuus rasittaa yhä globaalin etelän maita. Lannoitteiden kallistuminen on heikentänyt ruokaturvaa ja köyhdyttänyt maanviljelijöitä.

Silti tämäkään ongelma ei ole saanut globaalia etelää kääntämään selkäänsä Venäjälle.

”Etelässä nähdään, että kyseessä on vain yksi kaukana oleva sota, jolla ei ole suurta merkitystä”, Marsh sanoo.

Samaa mieltä on **Ville Brummer**, joka toimii ohjelmajohtajana presidentti **Martti Ahtisaaren** perustamassa rauhansäätiössä CMI:ssä.

”Etelässä nähdään, että kyseessä on vain yksi kaukana oleva sota, jolla ei ole suurta merkitystä.”

– Nic Marsh

”On tyypillistä, että lähialueen konflikti nähdään ainutkertaisena. Alueen ulkopuolella saatetaan kuitenkin ajatella, että kyseisessä konfliktissa ei ole mitään tavanomaisesta poikkeavaa. Se asettuu yhdeksi sivujuonteeksi satojen vuosien jatkumoon.”

Latinalainen Amerikka ei halua kenenkään kelkkaan

Ville Brummerin mukaan monet etelän maat vastustavat sitä, että ne pakotetaan valitsemaan Venäjän ja lännen väliltä.

Pakkovalintaa karsastetaan myös Latinalaisessa Amerikassa, jossa lähes kaikki maat ovat tuominneet Venäjän toimet YK:ssa, mutta eivät ole lähteneet mukaan pakotteisiin tai aseapuun.

”Latinalainen Amerikka ei halua automaattisesti hypätä kenenkään kelkkaan, ei Venäjän eikä Yhdysvaltojen”, sanoo Tukholman yliopiston Latinalaisen Amerikan tutkimuksen professori **Andrés Rivarola**.

Hänen mukaansa Latinalaisessa Amerikassa ymmärretään hyvin Ukrainan halu säilyttää alueellinen koskemattomuutensa ja suvereniteettinsa, sillä maanosa on itsekin joutunut historian saatossa Yhdysvaltojen ja eurooppalaisten suurvaltojen hyökkäysten kohteeksi. Tuoreimpana mielessä on Yhdysvaltojen kylmän sodan aikana antama tuki alueen autoritaarisille hallinnoille.

Kauna entisiä valloittajia, kuten Yhdysvaltoja, kohtaan ei kuitenkaan määritä Latinalaisen Amerikan maiden nykyistä ulkopoliittikkaa, Rivarola sanoo.

”Päinvastoin monet alueen maat toivovat Yhdysvalloilta nykyistä näkyvämpää läsnäoloa alueella. Tukea kaivataan niin taloudelliseen kehitykseen kuin rikollisuuden ja huumekartellien kuriin saamiseen.”

Poikkeuksia ovat Kuuba, Nicaragua ja Venezuela, joilla on eriasteisia sympatioita Venäjää kohtaan. Vahvimmin Venäjän liittolaiseksi on ryhtynyt Nicaragua, jolle Vladimir Putinin hallinto tarjoaa muun muassa poliisikoulutusta ja vakoiluteknologiaa.

Latinalaisen Amerikan talousjätti Brasilia äänesti YK:ssa Venäjää vastaan, mutta toisen valtakautensa viime syksynä aloittanut presidentti **Lula da Silva** ei ole julkisesti halunnut tuomita Venäjää. Vasta kuluvan kevään huhtikuussa hän sanoi, että ”Venäjä ei voi pitää Ukrainalta valtaamia alueita”.

Lula on kokoamassa ”rauhaa kannattavien maiden kerhoa”, joka lopettaisi Ukrainassa riehuvan

sodan. Hän aikoo kuluvan kevään aikana sukku-loida muun muassa Pekingin ja Moskovan välillä kertomassa suunnitelmistaan.

Kiinan kanssa neuvottelemisen kiinnostaa Lula jo siitakin syystä, että maa on ollut Brasilian suurin viennin kohde vuodesta 2009 lähtien.

Kiinan nousu näkyy ylipäänsä kaikkialla Latinalaisessa Amerikassa, Rivarola sanoo.

”Meksikosta on tullut käytännössä osa Yhdysvaltain sisämarkkinoita, mutta Etelä-Amerikka nojaa kaupan osalta yhä voimakkaammin Kiinan suuntaan.”

Aasia on mielipiteiden tilkkutäkki

Samoin kuin Brasilia, myös Kiina on esittänyt ulkopuolista välittäjää Ukrainan-sodassa. Se julkisti oman rauhansuunnitelmansa viime helmikuussa.

”Kiinan esitys ei kuitenkaan ole varteenotettava, sillä maa edistää sen avulla omaa kansallista etuaan”, sanoo Tukholmassa sijaitsevan SCSA-IPA-keskuksen johtaja **Jagannath Panda**.

Keskuksessa tutkitaan muun muassa Etelä-Aasian, Kaakkois-Aasian ja läntisen Tyynenmeren maiden ulkopoliittikkaa.

Pandan mukaan Kiinan maine sai suuren kolhun koronaviruspandemian aikana. Maa esiintyy nyt Yhdysvaltojen vastustajana yhdessä Venäjän kanssa, ja laskee ehkä siten myös keräävänsä alueellista tukea. Samalla se hyötyy Venäjän tukalasta asemasta, kun tämän on kansainvälisten pakotteiden vuoksi lisättävä yhteistyötään ja kauppaansa Kiinan kanssa.

Tuki Kiinalle ei ole automaattista, sillä Aasian maat ovat hyvin epäyhtenäinen joukko valtioita. Osa maista, kuten Japani ja Etelä-Korea, ovat lähellä länsiliittoutumaa, kun taas esimerkiksi Pakistan, Kambodža, Thaimaa ja useat Kaakkois-Aasian maat ovat hyvissä väleissä Kiinan kanssa.

Kaikki Kiinaa tukevat maat eivät ole automaattisesti Venäjän puolella, vaikka yhtäläisyyksiä löytyykin. Venäjän suuntaan kallistuneita maita ovat olleet muun muassa Myanmar, Vietnam ja Laos. Venäjä-sympatioita on lisännyt myös se, että maa on ollut Kaakkois-Aasian suurin asehankkija.

Kiina käyttää sekä pehmeitä että kovia keinoja kasvattaakseen vaikutusvaltaansa alueella. Tämä herättää pelkoa useissa naapurivaltioissa.

”Monet aasialaiset johtajat ajattelevat, että Kiinasta on mahdollisesti rakentumassa entistä Neuvostoliittoa muistuttava globaali suurvalta. Veikkaan, ettemme kuitenkaan tule näkemään kaksinapaista Yhdysvaltain ja Kiinan hallitsemaa maailmaa, vaan joukkoon mahtuu useampi keski-suuri nouseva valtio, kuten Intia”, Panda sanoo.

Intia on osannut käyttää nousevan valtion asemaansa hyväksi Ukrainan-sodan aikana. Se on uskaltanut vahvistaa suhteitaan Venäjään ja pystynyt myös ostamaan tältä pakotteiden halventamaa öljyä ja maakaasua.

Intian ja Venäjän väliset suhteet ovat perinteisestikin olleet hyvät, ja maat ovat tehneet muun muassa puolustusyhteistyötä.

YK:ssa Intia pidättäytyi äänestämästä Venäjää vastaan, samaan tapaan kuin esimerkiksi Kiina, Bangladesh, Laos ja Pakistan. Se ei ole kuitenkaan kääntänyt selkäänsä lännelle, sillä se on muun muassa antanut humanitaarista apua Ukrainaan.

”Intia on pitänyt sodan aikana toimivat suhteet joka suuntaan, myös Ukrainaun.”

– Jagannath Panda

”Intia on pitänyt sodan aikana toimivat suhteet joka suuntaan, myös Ukrainaun. Maa on asemoinut itsensä viisaasti suurten toimijoiden välimaastoon, jossa sen ei tarvitse vaarantaa omia periaatteitaan”, Panda sanoo.

Afrikassa myötäillään Kiinaa

Jonkinlaista tasapainoa on hakenut myös Afrikan mantereeseen mahtivaltio Etelä-Afrikka, joka ei sekään ole suostunut tuomitsemaan Venäjän hyökkäystä Ukrainaun.

Etelä-Afrikka herätti kansainvälistä huomiota osallistumalla merisotaharjoitukseen yhdessä Venäjän ja Kiinan kanssa viime helmikuussa. Kiinan mukaan harjoituksia tarvittiin muun muassa puolustamaan maan kansalaisia ja kauppareittejä Afrikan rannikkoa vaivaavalta merirosvotoiminnalta.

Etelä-Afrikan valtuutetuilla Afrikan kansalliskongressilla ANC:lla on ollut monta vuosikymmentä kestänyt lämmin suhde Venäjään. Se alkoi Neuvostoliiton aikana, kun suurvalta tuki ANC:n johtajien kamppailua Etelä-Afrikan silloista rotuerotteluhallintoa vastaan. Monet kapinalliset saivat koulutusta Moskovassa.

”Samanlaisia historiallisia Venäjä-sympatioita on myös Etelä-Afrikan naapurimaissa, kuten Namibiassa, Angolassa ja Mosambikissa”, sanoo PRION Nic Marsh.

Nyky-Venäjä ei ole merkittävä taloudellinen toimija Afrikassa, mutta se on pystynyt luomaan vaikutusvaltaa sotilaallisella yhteistyöllä sekä energian, vehnän ja lannoitteiden kaupalla.

Venäjä on esimerkiksi onnistunut korvaamaan Ranskan turvallisuusjoukkoja yksityisillä, maan johtoa lähellä olevilla Wagner-joukoilla Länsi-Afrikan Malissa ja Burkina Fasossa.

”Tämä kertoo paljon myös näiden maiden Ranska-vastaisuudesta, jota Venäjä on osannut käyttää hyväkseen. Venäjällä ei ylipäänsä ole samanlaista kolonialistista taakkaa, kuten esimerkiksi Ranskalla tai Britannialla”, Marsh sanoo.

Myös Kiinalla on kasvava merkitys Afrikan turvallisuuskysymyksissä, kuten Etelä-Afrikan, Venäjän ja Kiinan järjestämä sotaharjoitus osoitti.

Kiina-yhteydet saattoivat myös olla syy siihen, että 25 afrikkalaista maata jätti YK:ssa ottamatta kantaa Venäjän aloittamaan sotaan heti konfliktin alettua.

”Joissain näissä valtioissa on saatettu olettaa, että Kiina haluaisi niiden pysyvän puolueettomina konfliktissa”, Marsh sanoo.

Opportunismia ja rangaistuksen pelkoa

Brittiläinen *The Economist* -lehti jakaa Venäjän-ymmärtäjät kolmeen eri leiriin.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluu joukko ”epäonnistuneita” valtioita, kuten Sudan, Eritrea, Valko-Venäjä, Syyria, Iran ja Pohjois-Korea, jotka hyötyvät esimerkiksi Venäjän kanssa tehtävästä asekaupasta tai joiden autoritaarisia hallituksia Venäjä tukee.

Toisessa leirissä ovat kylmän sodan aikaiset kumppanit, jotka eivät ole unohtaneet silloisen Neuvostoliiton antamaa tukea. Kolmanteen ryhmään kuuluvat puolestaan ”opportunistit”, jotka Kiinan, Turkin ja Intian tavoin näkevät Venäjään kohdistuvissa pakotteissa tilaisuuden edistää omia kaupallisia pyrkimyksiään.

Nic Marshin mukaan opportunisti ei ole yksisuuntaista, vaan myös Venäjä on itse pyrkinyt energian ja ruoan hinnanalennuksilla lisäämään vaikutusvaltaansa globaalissa etelässä.

Autoritaaristen maiden ei tarvitse suoraan hyötyä Venäjästä, jotta ne ottaisivat neutraalin kannan konfliktiin. Ne saattavat kylmästi päätellä, että mitä voimakkaammin Venäjää lyödään, sitä suuremmalla todennäköisyydellä myös ne itse voidaan jonain päivänä työntää ulos kansainvälisestä yhteisöstä ja maailmanmarkkinoilta.

Jotkut maat taas pitävät länttä kaksinaamaisena, koska joistain sen aiemmista, esimerkiksi Irakissa ja Afganistanissa tekemistä rikoksista, ei ole koitunut seuraamuksia. Lännen katsotaan ajavan omaa

etuaan, vaikka se kuinka selittäisi puolustavansa normipohjaista maailmanjärjestystä ja siihen liittyviä universaaleja arvoja.

Puolueettomien tulee valita puolensa?

Vaikka globaali etelä ei ole ollut kovinkaan kiinnostunut eurooppalaisesta sodasta, konfliktilla on vaikutuksia kansainväliseen yhteistyöhön. Ukrainan-sotaa on käsitelty lukuisilla kansainvälisillä foorumeilla, ja Venäjä on muun muassa erotettu YK:n ihmisoikeusneuvostosta.

Lännen ja globaalin etelän välinen yhteistyö on jatkunut eri foorumeilla normaaliin tapaan, mutta Nic Marshin mukaan suhde saattaa vielä tulehtua sodan pitkittyessä, sillä useat etelän maat eivät kunnioita lännen Venäjälle asettamia talouspakotteita.

”Herää kysymys, miten kauan nämä maat kykenevät pysymään puolueettomina ja samalla jatkamaan kiellettyä vientiään Venäjälle. Jossain vaiheessa niiden on todennäköisesti pakko valita puolensa”, Marsh sanoo. •

Artikeln finns på svenska på [Kehitys – Utvecklings webbplats kehityslehti.fi](https://www.kehitys.fi/utvecklingswebbplats/kehityslehti.fi).

Maailma tuomitsi Venäjän

Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan tuomitsi maaliskuussa 2022 järjestetyssä YK-äänestyksessä 141 maata. Konfliktiin jätti ottamatta kantaa 47 maata, joista 35 äänesti tyhjää ja 12 oli poissa. Venäjä sai puolelleen neljä maata. Vaikka äänestystulos näytti selvältä Venäjän tappiolta, tuomitsijoiden joukosta puuttui globaalin etelän voimavaltioita, kuten Kiina, Intia ja Etelä-Afrikka.

YK:n jäsenmaiden 2. maaliskuuta 2022 antama ääni päätöslauselmaan, jonka mukaan ”Venäjän tulee vetää välittömästi, täydellisesti ja ehtoitta kaikki asevoimansa Ukrainan alueelta sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisäpuolelta”.

● JAA ● EI
● TYHJIÄ ● POISSA

🔗 23. helmikuuta 2023 järjestetyssä vastaavassa äänestyksessä kantaansa vaihtaneet jäsenmaat.

● POISSA 12

1. Azerbaidžan
2. Burkina Faso
3. Eswatini
4. Etiopia
5. Guinea
6. Guinea-Bissau
7. Kamerun
8. Marokko 🔗
9. Togo
10. Turkmenistan
11. Uzbekistan
12. Venezuela

● JAA 141

1. Afganistan	18. Brunei	36. Guyana	55. Kolumbia
2. Alankomaat	19. Bulgaria	37. Haiti	56. Komorit
3. Albania	20. Chile	38. Honduras	57. Kongon demokraattinen tasavalta
4. Andorra	21. Costa Rica	39. Indonesia	58. Korean tasavalta
5. Antigua ja Barbuda	22. Djibouti	40. Irlanti	59. Kreikka
6. Argentiina	23. Dominica 🔗	41. Islanti	60. Kroatia
7. Australia	24. Dominikaaninen tasavalta	42. Israel	61. Kuwait
8. Bahama	25. Ecuador	43. Italia	62. Kypros
9. Bahrain	26. Egypti	44. Itä-Timor	63. Latvia
10. Barbados	27. Espanja	45. Itävalta	64. Lesotho
11. Belgia	28. Fidži	46. Jamaika	65. Libanon 🔗
12. Belize	29. Filippiinit	47. Japani	66. Liberia
13. Benin	30. Gabon 🔗	48. Jemen	67. Libya
14. Bhutan	31. Gambia	49. Jordania	68. Liechtenstein
15. Bosnia ja Hertsegovina	32. Georgia	50. Kambodža	69. Liettua
16. Botswana	33. Ghana	51. Kanada	70. Luxemburg
17. Brasilia	34. Grenada 🔗	52. Kap Verde	71. Malawi
	35. Guatemala	53. Kenia	
		54. Kiribati	

72. Malediivit	90. Oman
73. Malesia	91. Palau
74. Malta	92. Panama
75. Marshallinsaaret	93. Papua-Uusi-Guinea
76. Mauritania	94. Paraguay
77. Mauritius	95. Peru
78. Meksiko	96. Pohjois-Makedonia
79. Mikronesia	97. Portugal
80. Moldova	98. Puola
81. Monaco	99. Qatar
82. Montenegro	100. Ranska
83. Myanmar	101. Romania
84. Nauru	102. Ruanda
85. Nepal	103. Ruotsi
86. Niger	104. Saint Kitts ja Nevis
87. Nigeria	105. Saint Lucia
88. Norja	
89. Norsunluurannikko	

106. Saint Vincent ja Grenadiinit	125. Thaimaa
107. Saksa	126. Tonga
108. Salomonsaaret	127. Trinidad ja Tobago
109. Sambia	128. Tšad
110. Samoa	129. Tšekki
111. San Marino	130. Tunisia
112. São Tomé ja Príncipe	131. Turkki
113. Saudi-Arabia	132. Tuvalu
114. Serbia	133. Ukraina
115. Seychellit	134. Unkari
116. Sierra Leone	135. Uruguay
117. Singapore	136. Uusi-Seelanti
118. Slovakia	137. Vanuatu
119. Slovenia	138. Viro
120. Somalia	139. Yhdistyneet arabiemiirikunnat
121. Suomi	140. Yhdistynyt kuningaskunta
122. Suriname	141. Yhdysvallat
123. Sveitsi	
124. Tanska	

○ EI 5

1. Eritrea
2. Korean demokraattinen kansantasavalta
3. Syyria
4. Valko-Venäjä
5. Venäjä

● TYHJIÄ 35

1. Algeria	19. Madagaskar 🔗
2. Angola	20. Mali 🔗
3. Armenia	21. Mosambik
4. Bangladesh	22. Nicaragua 🔗
5. Bolivia	23. Mongolia
6. Burundi	24. Namibia
7. El Salvador	25. Pakistan
8. Etelä-Afrikka	26. Päiväntasaajan Guinea
9. Etelä-Sudan 🔗	27. Senegal
10. Intia	28. Laos
11. Irak 🔗	29. Sudan
12. Iran	30. Sri Lanka
13. Kazakstan	31. Tadžikistan
14. Keski-Afrikan tasavalta	32. Tansania
15. Kiina	33. Uganda
16. Kirgisia	34. Vietnam
17. Kuuba	35. Zimbabwe
18. Kongon tasavalta	

DIGI- SOVELLUKSISTA APUA OPPIMIS- KRIISIIN?

Koronaviruspandemia siirsi monissa maissa kouluopetuksen luokkahuoneista verkkoon. Nyt omaksuttuja digitaalisia työkaluja halutaan kehittää oppimisen tueksi entistä useammassa maassa.

Meidän on luotava maailma, jossa opettajat ovat supertähtiä.

Näin sanoo **Angeles Cortesi**, YK:n lastenjärjestö Unicefin Helsinkiin viime vuonna perustaman innovatiivisen oppimisen keskuksen johtaja.

”On mietittävä, miten oppimisesta tehdään kiehtova seikkailu, josta lapset innostuvat loppuiäkseen.”

Koronaviruspandemian jäljiltä oppimisen kriisi on entisestään syventynyt. Maailmanpankin mukaan ennen pandemiaa 57 prosenttia maailman kymmenvuotiaista lapsista ei ymmärtänyt yksinkertaista kirjoitettua tekstiä. Vuonna 2022 osuus oli noussut 70 prosenttiin.

Tähän haasteeseen Unicef ja monet muut oppiaineistojen tuottajat pyrkivät osaltaan vastaamaan tarjoamalla opettajille digitaalisia työkaluja.

Pandemian aikana lähes kaikki maat siirsivät kouluopetuksensa etänä verkkoon.

Cortesin mukaan ne investoivat digitaaliseen oppimiseen. Samalla monet yritykset alkoivat kehittää alalle uusia ratkaisuja.

Verkko-oppimisen mahdollisuuksia hyödynnetään kuitenkin rajallisesti, toteaa digitaalisen oppimisen vanhempi asiantuntija **Frank van Cappelle** Unicefin pääkonttorista New Yorkista.

”Tyypillisesti alustoilla on lähinnä digitoituja oppikirjoja, videoituja luentoja ja Powerpoint-esityksiä.”

Älypuhelimesta apua koulunkäyntiin

Mosambikissa digitaaliset työkalut olivat pandemian alussa vielä monelle oppilaalle ja opettajalle tuntemattomia, kertoo kansainvälisten suhteiden päällikkö **Sarita Monjane Henriksen** Maputon kasvatustieteellisestä yliopistosta.

”Pandemia yllätti meidät kaikki. Kaikilla ei ollut tietokonetta kotonaan eikä luotettavaa verkkoyhteyttä.”

YK-järjestöjen kehittämä Learning Passport -oppimisalusta toimii alakouluissa muun muassa Zimbabwessa.

Yhdeksänvuotias Rufaro hyödyntää YK-järjestöjen kehittämää Learning Passport -oppimisalustaa kotonaan Zimbabwessa.

Nuoriso oli kuitenkin aktiivinen pikaviestipalvelu WhatsAppissa, joten monet opettajat ryhtyivät käyttämään sitä opetuksessaan.

”Annoimme ohjeita ja jaoimme tehtäviä, joita oppilaat lähettivät meille takaisin WhatsAppilla”, Monjane Henriksen kertoo.

Mosambikilaisella kehitysjärjestöllä ADPP:lla oli sitä vastoin jo kokemusta digitaalisista oppimisympäristöistä, joihin se koulutti tulevia opettajia ISET-instituutissaan, kertoo hankekoordinaattori **Frederico Cossa**.

”Pystyimme jatkamaan opetusta melkein pä normaalisti.”

Nykyään Mosambikissa myös monilla yliopistoilla on verkkoalustoja, mutta

hankeasiantuntija **Priscila Esquinal** mukaan ne sisältävät lähinnä vain oppiaineistoja.

”Meidän alustallamme voi antaa ja jättää tehtäviä sekä keskustella opettajien kanssa.”

Viime vuosina viestintäteknologia on halventunut, ja Mosambikissakin voi ostaa kiinalaisen älypuhelimien muutamalla kymmenellä eurolla. 30 gigatavun datapaketti maksaa noin 15 euroa, ja säästeliäässä käytössä se riittää kuukausien ajan.

”Toki nämäkin voivat olla liian suuria kustannuksia maaseudulla”, Esquinal sanoo.

Lisäksi maaseudulla älypuhelimien verkkoyhteys voi paikoin olla hidas ja epäluotettava.

Opettajasta huomio oppilaaseen

Kasvatustieteellisen yliopiston Sarita Monjane Henriksen näkee digitaalisissa työkaluissa paljon mahdollisia hyötyjä. Etäyhteydellä voi yliopistossa esimerkiksi arvioida opetusta ja ohjata lopputöitä.

Hän on vierailut Suomessa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja Lapin yliopistossa, joilla on opetuksen kehittämiseen liittyvä kehitysyhteistyöhanke Maputon kasvatustieteellisen yliopiston ja ADPP:n ISET-instituutin kanssa.

Yhteishanke ei keskity vain opetuksen digitalisaatioon, sillä myös perinteisissä opetusmenetelmissä on kehittämistä. Tepate-hankkeessa pyritään

oppijakeskeisyyteen eli eroon vanhasta mallista, jossa opettaja luennoi liitutaulun edessä valtavalle lapsilaumalle, joka kopioi opettajan puheita vihkoihinsa.

”Aiemmin ajateltiin, että opettaja on opetuksen keskus ja auktoriteetti, jota oppilaat kuuntelevat niin sanotusti tyhjinä tauluina”, Monjane Henriksen sanoo.

”Hankkeessa pyritään myös lisäämään valvottua harjoittelua muutoin hyvin teoreettiseen opettajankoulutukseen”, Frederico Cossa kertoo.

Verkko-oppiminen kuuluu kaikille

Unicefin Frank van Cappellen mielestä digitaalinen ympäristö voisi tuoda opetuksen ja oppimiseen paljon lisäarvoa, kuten oppimista tukevia pelejä. Hän kuitenkin harmittelee sitä, että nyt kun lapset ovat koronapandemian jälkeen palanneet kouluihin lähiopetukseen, arviolta joka kolmas verkkoalusta on suljettu tai jäänyt vaille ylläpitoa. Lopuista monet toimivat huonosti älypuhelimella tai ilman verkkoyhteyttä.

Tätä ongelmaa Unicef ja YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco haluavat ratkoa Learning Passport -hankkeellaan, jonka tavoite on tehdä digitaalisesta oppimisesta kaikille julkinen hyödyke. Oppimisympäristöjen tulisi olla toimivia ja houkuttelevia alustoja, jotka tukisivat luokkahuoneissa tapahtuvaa perinteistä oppimista. Lisäksi ne toimisivat edullisilla matkapuhelimilla.

Tätä nykyä Learning Passport toimii 30 maassa.

Kuten muissakin Saharan eteläpuolisen Afrikan maissa, heikot oppimistulokset ovat ongelma Mosambikissa. Maalla riittää haastetta vastata nopeasti kasvavan väestön koulutustarpeisiin. Heikkoja oppimistuloksia selittää myös

se, että viimeistään kolmannelta luokalta lähtien lapset käyvät koulua portugaliksi, eivät omalla äidinkielellään.

Mosambikissa Unicef aikoo kokeilla oppimisympäristöä maputolaisilla ensimmäisen ja toisen luokan oppilailla matematiikan ja portugalin kielen opetuksessa. Myöhemmin on tarkoitus, että valikoiduissa maaseutukouluissa oppilaat saavat koekäyttöön aurinkoviomalla toimivia tabletteja.

Mallia peliteollisuudesta

Digitaaliset oppimisympäristöt hyödynävät paljon peliteollisuudesta tuttua pelillisyyttä, näin myös Unicefin ja Unescon Learning Passport. Unicefin Angeles Cortesin mukaan peliteollisuus tietää, miten ylläpidetään ihmisten mielenkiintoa.

Priscila Esquinal (vas.) ja Frederico Cossa työskentelevät mosambikilaisessa kehitysjärjestössä ADPP:ssä. Järjestö perehdyttää opettajia digitaalisiin oppimisympäristöihin ISET-instituutissaan.

”Aiemmin ajateltiin, että opettaja on opetuksen keskus ja auktoriteetti, jota oppilaat kuuntelevat niin sanotusti tyhjinä tauluina.”

– Sarita Monjane Henriksen

YK:n lastenjärjestö Unicefin kehittämä Akelius-verkkoalusta on auttanut 12-vuotiasta Irakin kurdia Romaa oppimaan englantia pakolaiskeskuksessa Vranjessa Etelä-Serbiassa.

Toisaalta kaikenlainen pelaaminen ei tue oppimista, Angeles Cortesi muistuttaa. Peliteollisuus on digitaalinen viidakko, jossa on vaikea erottaa hyvät työkalut huonoista.

Pelejä onneksi myös tutkitaan. Esimerkiksi suomalaisen Ekapelin kehittäminen perustuu yli 300 tutkimusartikkeliin. Se auttaa lapsia hahmottamaan, miten kirjaimet ja äänteet vastaavat toisiaan. Ekapelillä lapset oppivat lukemaan jo 17 maassa.

Ekapeli on kehitetty Jyväskylän yliopistossa yhteistyössä Niilo Mäki Instituutin kanssa 2000-luvun alussa. Pelin kansainvälistymistä aikoinaan johtaneen professori **Ulla Richardsonin** tutkimusryhmä kehittää nykyään Luku-kupla-peliä, joka peruslukutaidon lisäksi pyrkii parantamaan luetun ymmärtämistä.

”Opimme koko ajan lisää lukutaidosta. Saamme tarkkaa tietoa prosessista ja siitä, mitä sen aikana tapahtuu.”

Usein kaupalliset peliyhtiöt toimivat kuitenkin maissa, joissa ihmisillä, kouluilla ja viranomaisilla on varaa maksaa peleistä. Afrikassa se tarkoittaa suurimpia talousmahteja eli Etelä-Afrikkaa, Keniaa ja Nigeriä.

Mosambikin kouluissa ei juurikaan pelata, ainakaan opetuksessa.

”Ehkä joissain yksityiskouluissa se onnistuu, kun taas tavallisissa maaseutukouluissa ei välttämättä ole edes seinää”, Priscila Esquinal sanoo. •

Artikeln finns på svenska på [Kehitys – Utvecklings webbplats](#) [kehityslehti.fi](#).

Lapset tarvitsevat aina aikuista tukemaan, ohjaamaan ja auttamaan oppimaan yhdessä.

Opettajia auttaa se, että peleihin yhdistetään dataseuranta ja tekoäly. Esimerkiksi suomalaisessa Eduten-pelissä, opettaja voi seurata, ketkä oppilaat suoriutuvat matematiikan tehtävistä ja ketkä jäävät jälkeen – ja tarvitsevat siksi lisätukea. Edutena käytetään yli 50 maassa, kuten Mongoliassa, Vietnaminissa ja Intiassa.

Matematiikan lisäksi pelit tukevat kielten oppimista luokkaopetuksessa, Unicefin Frank van Cappelle sanoo. Unicef onkin kehittänyt Akelius-pelin, jota käytetään 13 maassa.

”Akelius on suunnattu etenkin pakolais- ja siirtolaisperheiden lapsille, jotta he oppisivat isäntämaansa kieltä. Se kehitettiin alun perin Kreikassa syyrialaispakolaisten tarpeisiin: on hyvä, jos lapset oppivat paikallisen kielen nopeasti.”

Cortecin mielestä oppimisen digityökalut eivät kuitenkaan voi koskaan täysin korvata ihmistä. Ehkä jo lähivuosina tekoäly huolehtii oppitunneista, mutta lapset tarvitsevat aina aikuista tukemaan, ohjaamaan ja auttamaan oppimaan yhdessä.

JANNE TAALAS

Rauha on ruma sana?

SODAN riehuessa Euroopassa rauhasta on tullut vaikea puheenaihe. Venäjän viime keväänä aloittama raaka hyökkäyssota Ukrainassa toi sodan eurooppalaisten iholle tavalla, jota nykysukupolvet eivät ole kokeneet. Siksi rauhasta on vaikea puhua. Joissain tilaisuuksissa Euroopan pääkaupungeissa rauhan edellytyksistä puhuminen on tulkittu jopa tappiomielialan lietsomisena.

Silti rauhasta pitää voida puhua.

Tällä hetkellä noin neljäsosa maailman väestöstä asuu sotien ja konfliktien runtelemissa maissa. Sota on kehityksen este. Senkin jälkeen, kun sota tai konflikti päättyy, vaikutukset kehitykseen jatkuvat, joskus jopa yhtä tuhoisina.

KIIHTYNYT suurvaltakamppailu ja uuden maailmanjärjestyksen hakeminen heijastuvat rauhantyöhön. Jännitteet rapauttavat kansainvälisten järjestöjen, kuten YK:n ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ETYJin, kykyä edistää rauhaa. Se taas on lisännyt itsenäisten rauhanvälittäjien, kuten Martti Ahtisaari Peace Foundation CMI:n, kysyntää. CMI:n saamien tukipyyntöjen määrä on ollut kovassa kasvussa viime vuosina, ja suureen osaan pyynnöistä joudutaan vastaamaan kielteisesti.

Geopoliittisten jännitteiden lisäksi muutokset sodankäynnin luonteessa haastavat rauhanvälitystä. Ukrainan sota osoittaa, että yhä useammin konfliktit käydään valtioiden välillä. Kylmän sodan jälkeen rauhanvälityksen painopiste keskittyy valtion sisäisiin konflikteihin, ja niissä on korostettu vallanjakoa ja siirtymäkauden hallintojärjestelyjä konfliktinratkaisun välineenä.

Ukrainan sota on tehnyt näkyväksi myös, miten nykykonflikteissa kaikkea aina energiasta ruokaan ja informaatiosta viisumeihin käytetään konfliktin aseena.

Rauhanvälittäjät tarvitsevat uusia työkaluja konfliktinratkaisuun voidakseen käsitellä aikaisempaa paremmin konfliktien eri ulottuvuuksia. Vaikka valtioiden sisäisten konfliktien hallintaan ja lopettamiseen suunniteltuja mekanismeja tarvitaan edelleen, ne eivät riitä. Ukrainan sota on osoittanut, että tarvitaan aidosti uusia lähestymistapoja, jotta voimme ymmärtää, miten nykykonflikteja voidaan parhaiten sovittaa.

VAIKKA Ukrainan kohdalla on hyvin vaikea puhua tällä hetkellä tiestä rauhaan, kestävän rauhan edellytyksistä on silti voitava puhua. Rauhanprosessit vaativat koko yhteiskunnan osallistamista. Rauhasta ei voi sopia vain pienen poliittisen eliitin kesken. Tavoitteelle pitää olla laaja tuki,

Rauhaa ei voida tuoda ulkopuolelta, vaan osapuolten pitää olla valmiita rauhan tuomiin muutoksiin.

ja sen tulee nivoutua pitemmän ajan kehityssuunnitelmiin. Rauhaa ei myöskään voi tuoda ulkopuolelta, vaan osapuolten pitää olla valmiita rauhan tuomiin muutoksiin.

Ukrainassakin rauha lopulta saavutetaan. Mutta ratkaisun, johon osapuolet pääsevät, pitää olla kestävä. Siinä ei saa itää seuraavan konfliktin siemen, eikä se saa heikentää koko Euroopan turvallisuutta. Rauha luo pohjan tulevalle kehitykselle. Siksi kansalaisten luottamuksen palauttaminen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentaminen tulee olla osa rauhanprosessia. Uudenlaisten suhteiden luominen alkaa rauhanprosessista. Naisten mukaan ottaminen on välttämätöntä, ja se johtaa tutkitusti kestävämpään rauhaan. Prosessi vaatii aikaa ja kansainvälistä tukea.

Konfliktien ehkäiseminen ja juurisyihin puuttuminen maksavat itsensä moninkertaisesti takaisin. Suomella on rauhanvälityksessä poikkeuksellista osaamista. Se on yksi ulkopoliittikkamme vahvuuksista, myös uudessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa.

Kirjoittaja on Martti Ahtisaari Peace Foundation CMI:n toimitusjohtaja.

Äiti lapsensa kanssa lääkäri Arifa Barakzain perustamassa yksityisklinikassa Qala-e-Shaghasin kylässä.

TASAPAINOILUA TALIBANIN KANSSA

Ääri-islamilaisten Talibanin paluu valtaan haastaa kansainvälisten järjestöjen toimintaa Afganistanissa. Julkiset terveyspalvelut ovat taas käynnistyneet, mutta jatkuvat sääntömuutokset hankaloittavat avustustyötä.

Qala-e-Abdul Raufin kylä sijaitsee Musahin piirikunnassa Kabulin maakunnan eteläisellä rajalla, noin puoleltoista tunnin ajomatkan päässä pääkaupungista. Maantien varressa korkeiden vuorten keskellä on pieni terveysklinikka, jonka seinissä näkyy luodinreikiä. Rakennuksen ulkopuolella kyltissä ovat sekä Taliban-hallinnon että YK:n lastenjärjestö Unicefin logot.

Sisällä odottaa klinikkaa kahdeksan vuotta johtanut lääkäri **Naimatullah** valkoisessa takissaan ja muslimielle tyypillisessä rukoushatussaan. Hän kertoo, että alueella sodittiin rajusti kahdenkymmenen viime vuoden aikana, kun Talibanit ja Yhdysvaltain johtaman liittouman tukemat Afganistanin hallituksen joukot taistelivat vallasta.

Sota päättyi elokuussa 2021, kun Yhdysvallat vetäytyi ja Taliban palasi valtaan. Samalla suuri osa kansainvälisestä tukirahoituksesta loppui ja Afganistanin keskuspankin ulkomaille talletetut noin seitsemän biljoonan Yhdysvaltain dollarin varat jäädytettiin.

Talous romahti, eikä pankeista saanut enää käteistä.

”Taliban tuli, ja ulkomaalaiset lähtivät”, Naimatullah toteaa.

Lääkäri Naimatullah osoittaa luodinreikiä klinikkansa seinässä Qala-e-Abdul Raufin kylässä.

Se tarkoitti, että afganistanilaisten peruspalveluista ei ollut enää mahdollista huolehtia. Seurauksena oli valtava humanitaarinen kriisi, ja sairaaloihin tuotiin nälkiintyneitä vauvoja. Naimatullahinkin klinikalta uupui varoja hankkia lääkkeitä ja maksaa henkilökunnalle palkkaa.

Jo ennen Talibanin valtaan paluuta Afganistanin budjetista jopa 75 prosenttia katettiin kansainvälisillä avustuk-

silla. Tänä vuonna YK on pyytänyt maalle 4,6 biljoonaa dollaria humanitaarista apua, mutta summasta vain viitisen prosenttia on saatu kerättyä.

Nyt tilanne Naimatullahin klinikalla on hieman kohentunut, ja se saa suurimman osan rahoituksestaan Aga Khan-säätiöltä. Naimatullah joutuu kuitenkin matkustamaan joka kuukausi Kabuliin hakemaan käteistä rahoittajajärjestöjensä toimistoista.

Näin siksi, että ulkomailta ei kyetä siirtämään rahaa Afganistaniin, vaikka Yhdysvallat on lieventänyt Taliban-hallintoon kohdistamiaan pakotteita ja sallinut humanitaariset pankkisiirrot.

Naiset pois järjestötyöstä

Ulkomaisen rahoituksen vähenemisen lisäksi avustustyötä hankaloittaa se, että Taliban muuttaa jatkuvasti sääntöjään. Esimerkiksi joulukuussa 2022 se kielsi paikallisten naisten työskentelyn ulkomaisissa avustusjärjestöissä. Viime huhtikuun alussa kielto laajeni koskemaan myös YK:n työntekijöitä.

Järjestöissä onkin jouduttu miettimään, lopetetaanko toiminta kokonaan vai yritetäänkö apua saada jollain tavalla sitä tarvitseville.

”Ei ole helppoja valintoja, mutta järjestöt keksivät kuitenkin keinoja toimia”,

Abida Abdi työskentelee ravitsemusneujana terveysklinikalla Qala-e-Abdul Raufin kylässä.

sanoo Afganistan Analysts Networkin tutkija **Roxanna Shapour**.

Terveystieteiden alalla naiset ovat ainakin toistaiseksi saaneet jatkaa työtään. Esimerkiksi Naimatullahin klinikalla työskentelee viiden miehen lisäksi kolme naista.

Abida Abdi on yksi klinikan nais-työntekijöistä. Hän on toiminut ravitsemusneujana kaksi vuotta ja huomannut, kuinka ihmisillä ei ole varaa syödä tarpeeksi tai riittävän monipuolisesti.

”Odottavat äidit tarvitsevat hedelmiä, vihanneksia ja terveellistä ruokaa. Moni heistä kärsii anemiasta.”

Shapour muistuttaa, ettei kaikilla klinikoilla ole yhtä hyvä työtilanne.

”Naisten opiskelukierto ja vuonna 2021 alkanut massapako ovat johtaneet kriisiin. Päteviä terveydenhuollon työntekijöitä ei ole tarpeeksi. Etenkin naisista on pulaa”, hän sanoo.

”Kyse on siitä, mitä paikallinen Taliban-komentaja ajattelee naisten työskentelystä klinikoilla ja lääkkeistä, joita niissä jaetaan ihmisille.”

Molempien suojelija

Sodan aikaan Qala-e-Abdul Raufin kylässä ongelmat olivat hieman toisen-

laisia. Osa kyläläisistä kannatti Talibania, osa hallitusta. Suurin osa pysytteli osapuolien välissä.

”Hoidimme klinikalla usein haavoittuneita Taliban-taistelijoita”, Naimatullah kertoo.

Välillä Naimatullah hoiti poliisia, kun talibanit saapuivat klinikalle.

”Heitin viltin poliisin univormun päälle ja sanoin, että hän on siviili. Suojelin molempia osapuolia.”

Silti talibanien hoitaminen johti ongelmiin hallituksen kanssa vuoden 2021 alussa. Naimatullah pidätettiin, ja hän vietti puoli vuotta pahamaineisessa Bagramin vankilassa Parvanin maakunnassa. Omien sanojensa mukaan Naimatullahia myös kidutettiin.

Hän vapautui vasta, kun Talibanit palasivat valtaan ja vapauttivat kaikki vangit.

Lähiklinikalta maksutonta hoitoa

Syvemmillä maaseudulla Kuz Miakhelin kylässä toimii hieman suurempi julkinen terveysklinikka. Lääkäri **Wali Muhammad** on johtanut sitä neljä vuotta.

Tämäkin klinikka kärsi sodasta: katto romahti, ikkunat särkyivät, ja seinissä näkyy yhä luodinreikiä.

Nyt klinikalla käy päivittäin 150–250 potilasta, mikä on huomattavasti enemmän kuin aiemmin.

”Jos sodan aikana lähti ulos, oli suuri riski kuolla”, Muhammad toteaa.

Muhammadin mukaan klinikan tilanne on parantunut huomattavasti neljän viime kuukauden aikana, kun apua on alkanut jälleen tulla.

Silti klinikalla, kuten ei koko Kuz Miakhelin kylässäkään, ole sähköä. Kansainvälisellä tuella saadaan ainakin toistaiseksi hankittua sähkögeneraattorissa tarvittavaa dieseliä.

Izzat Khan, 50, on tullut klinikalle nivelkipujensa vuoksi. Hän muutti Kuz

Kansainvälisellä tuella saadaan ainakin toistaiseksi hankittua sähkögeneraattorissa tarvittavaa dieseliä.

Miakheliin suurperheensä kanssa vuosi sitten levottomasta Logarin maakunnasta.

Hänen poikansa haavoittui taisteluissa joitakin vuosia sitten. Kyläläiset kärsivät mieluummin kotona kuin lähtivät lääkäriin.

”Vain jos tilanne muuttui hyvin vakavaksi, lähdimme Nangarharin maakuntaan hakemaan hoitoa.”

Nyt Khan asuu lähellä klinikkaa, ja hoito on maksutonta.

Viime vuonna Khanilla todettiin B-hepatiitti, joihin hän sai klinikalta lääkitystä. Se ei kuitenkaan tehonnut, joten hänen piti lähteä Pakistaniin hakemaan hoitoa.

Halu auttaa

Arifa Barakzai perusti pienen klinikan Qala-e-Shaghasiin puolitoista vuotta sitten, koska kylässä ei ollut lainkaan julkisin varoin rahoitettuja terveyspalveluita. Yksityisenä klinikkana se ei saa rahoitusta hallinnolta eikä kansainvälisiltä järjestöiltä.

”Tämä on ainoa klinikka koko alueella”, Barakzai sanoo.

Paikalla on naisia sinisissä burkissaan. Monet heistä kantavat vauvaa käsivarsillaan. Barakzai hoitaaakin enimmäkseen äitejä ja vastasyntyneitä lapsia.

”Hoidan potilaita usein ilmaiseksi, laskutan vain lääkkeitä”, hän sanoo.

”Haluan vain auttaa ihmisiä.” •

Lääkäri Wali Muhammad (vas.) mittaa Izzat Khanin verenpaineen terveysklinikalla Kuz Miakhelin kylässä.

SUOMI JATKAA AFGANISTANILAISTEN TUKEMISTA

AFGANISTAN oli Suomen suurin kehitysyhteistyön kohdema ennen Talibanin valtaan paluuta elokuussa 2021. Valtaosa Afganistanin noin 30 miljoonan euron vuosittaisesta tuesta välitettiin tuolloinkin YK-järjestöjen kautta. Avun tarve on sittemmin kasvanut dramaattisesti, mutta sen antaminen on käynyt entistä vaikeammaksi. Mikään maa ei ole vielä tunnustanut ääri-islamilaista Taliban-hallintoa.

Suomi tuki afganistanilaisia vuonna 2022 lähes 23 miljoonalla eurolla, josta humanitaarista apua oli seitsemän miljoonaa euroa. Kehitysyhteistyövaroin tuettiin peruspalveluita sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista.

Viime vuonna eniten tukea, 9 miljoonaa euroa, Suomi myönsi YK:n Special Trust Fund for Afghanistan -yhteisrahastolle, jota toimeenpa-

nee 17 YK:n järjestöä. Maailman ruokaohjelma WFP sai Suomelta toiseksi eniten rahoitusta työlleen: 5,5 miljoonaa euroa. Kolmanneksi eniten myönnettiin Marie Stopes International -järjestölle, joka tarjoaa naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita. Myös YK:n tasa-arvojärjestö UN Women on pitkäaikainen kumppani, jonka rahoitus jatkui 2 miljoonan vuositasolla.

Kuluvan vuoden ensimmäisessä humanitaarisen avun jaossa Suomi lupasi apua Afganistaniin 3,5 miljoonaa euroa. Lisää rahoituspäätöksiä on odotettavissa loppuvuoden aikana, ja apu kanavoidaan YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen sekä kansalaisjärjestöjen kautta.

Suomen periaatteena ja lähtökohdana on avun syrjimättömyys: naisten tulee hyötyä avusta sekä saada osallistua sen toimittamiseen.

Kalastaja Adjei, 45, on saanut saaliikseen vain kaksi punanapsijaa kalastettuaan lähes 12 tuntia Ghanan rannikolla Guineanlahdella. Kalojen sijaan hänen verkkoonsa tarttuu yhä useammin meressä kelluvaa muovia ja tekstiilijätettä. Adjei on huolissaan elinkeinonsa puolesta.

ILMASTO- KRIISI KUIHDUTTAA ELINKEINOT

Ilmaston lämpeneminen ja ihmisen toiminta muokkaavat maisemaa eri puolilla Ghanaa. Seuraukset näkyvät erityisesti trooppisissa metsissä. Kun kosteikot kuivuvat ja lajisto köyhtyy, niihin tukeutuvat paikalliselinkeinot katoavat hiljalleen.

Sadat kalakauppiat odottivat rannalla Jamestownissa, kun pienkalastajat rantautuivat ensimmäisten saaliidensa kanssa hallituksen asettaman merikalastuskiellon jälkeen heinäkuussa 2021. Ghanan hallitus kielsi kaiken merikalastuksen kuukauden ajaksi romahtaneiden merikalakantojen elvyttämiseksi. Jopa 2,5 miljoonaa ghanalaista saa ravintonsa ja toimeentulonsa kalastuksesta. Pienkalastajat kilpailevat selkävesien kalasaaliista suurten kalastusalusten kanssa.

Kymmenen viime vuoden aikana sargassolevä on levinnyt laajalti trooppisen Atlantin pintavesissä Meksikonlahdelta Länsi-Afrikan rannikolle. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset ovat suuret alueilla, joissa pienkalastus on eilinehto. Kwamen on vaikeaa vetää levän painosta raskasta nuottaansa rannalle. Vedessä levä tukkii perämootorit, rannalla taas levän mätänemisessä vapautuvien rikkivetykaasujen uskotaan aiheuttavan erilaisia neurologisia ja hengitystieoireita.

Palmua kasvaa ikivihreällä metsävyöhykkeellä Ghanan lounaisosissa. Alueella on soita, kosteikkoja ja sademetsää. Ihmisen toiminta ja ilmaston lämpeneminen rapauttavat luonnon monimuotoisuutta.

Lalekoe on kookosviljelijä Dadieson kylässä Länsi-Ghanassa. Hän juo vettä alueen viimeisestä lähteestä. Kun lähteet kuivuvat, maaseudun yhteisöillä on käytettävissään yhä vähemmän juomakelpoista vettä.

Theresa (edessä) ja Catherine asuvat Nzulezon kylässä. Aikaisemmin naiset saivat toimeentulonsa myymällä kosteikkokalastajien saalista ja valmistamalla palmuviiniä. Nyt kalastajien määrä on vähentynyt eikä metsä tuota palmua entiseen tapaan. Naiset ovatkin ryhtyneet viljelemään ruokaa perustamallaan pienellä tilalla monen kilometrin päässä. He kulkevat päivittäin kanootillaan, jota joutuvat välillä kantamaan kuivuneessa joessa.

Mieza on kosteikkokalastaja, joka valmistaa kalanpyydyksiä Alabokazossa Nzemassa. Öljyn- ja kaasuntuotanto, puunkorjuu sekä soiden kuivatus muokkaavat maaperää ja uhkaavat siten trooppisilla soilla luonnon monimuotoisuutta. Myös metsien kyky varastoida hiilidioksidia heikentyy.

Tulvat peittivät alleen kylää Lounais-Ghanassa kesällä 2021. Akwidaan kylässä naiset rakensivat patoja kaikista käsiinsä saamista materiaaleista kotiensa ja perheidensä suojaksi. Ulkopuolista apua ei ollut tarjolla.

OLKKOSEN OPPIVUODET

Suurlähettiläs Timo Olkkonen kuvailee Afrikkaa oppimiskokemukseksi yhteiskunnista, joissa historia, etnisuus, uskonnot ja valtasuhteet kietoutuvat toisiinsa.

Kohta on aika soittaa Etelä-Sudanin pääkaupunkiin Jubaan, jossa suurlähettiläs **Timo Olkkonen** työskentelee Euroopan unionin edustuston päällikkönä. Olkkonen vastaa EU:n poliittisista suhteista ja kehitysyhteistyöstä Etelä-Sudanissa.

Ennen puhelua on hyvä kerrata maailman uusimman itsenäisen valtion tilannetta esimerkiksi ulkoministeriön matkustustiedotteesta. Se alkaa karuina sanoja: *"Poistu välittömästi maasta."*

Ja jatkuu selityksin: *"Turvallisuuksittomuus on arvaamaton ja voi heikentää nopeasti. Väkivalta ja laittomuudet ovat yleisiä. Maassa on poliittisia sekä etnisiä jännitteitä ja isoja ratkaisemattomia kysymyksiä. Heimojen ja keskenään taistelevien ryhmien väliset ristiriidat ovat yleisiä ja erittäin väkivaltaisia. Liikkeellä on runsaasti aseistettuja ryhmiä ja pienaseita on paljon."*

Sen jälkeen puhelu Jubaan on ihan pakko aloittaa kehitysyhteistyön ydinkysymyksellä: Onko siellä mitään järkeä tehdä pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä?

"Hyvä kysymys", Olkkonen vastaa.

"Jos Etelä-Sudanin kehitystä ei tueta mitenkään, on hyväksyttävä se, että maassa on aina vain sotaa ja kurjuutta."

Yllättävä ratkaisu

Ihan näin synkeä tilanne ei ole, sillä Timo Olkkonen kertoo yhden ratkaisun kurjuuteen. Etelä-Sudan voisi siirtyä öljyntuottajasta maanviljelyn moottoriksi.

Hän perustelee ajatustaan.

Saharan eteläpuolinen Afrikka kärsii ilmastomuutoksesta. Samaan aikaan väestö kasvaa ja luonnonvarat hupenevat. Etelä-Sudanissa on satanut vettä tulviksi asti, ja viljelykelpoisesta maasta vain murto-osa on käytössä. Etelä-Sudanilaisia on arviolta 12–14 miljoonaa, joista kaksi kolmesta elää ruoka-avun varassa. Läheiset maat Etiopia ja Somalia kärsivät kuivuudesta.

Etelä-Sudan voisi ruokkia kansansa ja lisäksi viedä ruokaa esimerkiksi Etiopiaan, Somaliaan ja muihin kuivuudesta kärsiviin maihin, Olkkonen selittää.

"Pullonkaulana on turvallisuustilanne, se on kaiken a ja o."

Viimeisin sisällissota päättyi rauhansopimukseen vuonna 2018. Olkkonen edustaa EU:ta valvontakomissioissa, jotka seuraavat Etelä-Sudanin rauhansopimuksen ja aselevon toteutumista sekä johtaa yhden komission alakomiteaa, jossa käsitellään perustuslain laatimista. Ensi vuonna Etelä-Sudanissa pitäisi olla vapaat vaalit ja uusi perustuslaki.

Poliittiset asiat työllistävät Olkkosta enemmän kuin kehitysyhteistyö.

Timo Olkkonen, 53

Koulutus Filosofian maisteri (yleinen historia) Jyväskylän yliopistosta vuonna 1996, ulkoministeriön kansainvälisten asioiden valmennuskurssi (Kavaku) vuosina 1999–2000

Työ Suurlähettiläs, Euroopan unionin edustuston päällikkö Etelä-Sudanissa

Perhe Vaimo ja kolme lasta

Harrastukset Historia, lukeminen ja juoksu, Jubassa myös jooga ja uinti

”Kehitysyhteistyön tavoitteet pitäisi suhteuttaa isäntämaan pitkän tähtäimen suunnitelmaan, mutta Etelä-Sudanilla sellaista ei ole. Siksi me auttajat joudumme arvioimaan, mikä maalle on hyväksi. Etelä-Sudanissa on vakaita saarekkeita, joissa maataloutta voi tukea.”

”Maatalous on mahdollisuus, jota ei saa jättää käyttämättä.”

Tuon Olkkonen sanoo mielellään, onhan hän maatalon poika.

Luokkamatkalla

Timo Olkkonen syntyi Köpingissä Keski-Ruotsissa. Vanhemmat olivat töissä rautatehtaassa, isä valsaamossa ja äiti siivoamassa.

Suomeen perhe palasi, kun Olkkonen oli kahdeksanvuotias.

Olkokset asettuivat äidin kotiseudulle Haapajärvelle, Parkkilan kylään Olkkolaan, ja ryhtyivät viljelemään maata. Maitokarjatilalla työtä riitti iltaan saakka. Keski-Pohjanmaalla arvostettiin työtä, elettiin kurinalaisesti. Matkusteluun perheellä ei ollut varaa.

Mutta kirjastoauto kävi, ja Olkkonen piti lukemisesta.

Sukulaisen kotona oli historian kartasto, joka tuntui eksoottiselta. Historia kiinnosti, ja sitä Olkkonen pääsi opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon.

Hän halusi arkeologiksi tai diplomaatiksi mutta aloitti työuransa Alkio-opiston historian opettajana Korpilahdella.

Sen jälkeen ”palaset vain loksahdivat kohdalleen”.

Vuonna 1998 Suomi valmistautui tulevaan EU-puheenjohtajuuteen. Opetusministeriö haki EU-avustajia, ja siitä alkoi Olkkosen ura virkamiehenä. Sieltä hän jatkoi ulkoministeriön kansainvälisten asioiden valmennuskurssille ja töihin ulkoministeriöön.

Ensin työhön kuului Irania, Persianlahtea. Sitteen Keski-Aasiaa, turvallisuuspolitiikkaa.

Olkkonen oli keskittynyt historianopinnoissaan Itä- ja Keski-Eurooppaan. Hän oli opiskellut Berliinissä ja Unkarissa, oppinut saksaa ja unkaria. Lopputyönsä hän oli kirjoittanut Unkarin ja Romanian aluekielistä Transilvaniassa ensimmäisen maailmansodan aikana.

Itäinen Eurooppa jäi opiskeluihin.

Heinäkuussa 2001 Olkkonen siirtyi Suomen lähetystön kakkosvirkamieheksi Keniaan. Neljän vuoden pesti oli lähtölaukaus Afrikan asioihin, hän sanoo.

Paras työrupeama

Kenia oli Timo Olkkoselle ”oppimiskokemus” afrikkalaisen yhteiskunnan valtasuhteista ja dynamiikasta, jossa etnisuus, historia, uskonto ja taloudelliset tavoitteet kietoutuvat toisiinsa.

”Be on the right side of the history. Se on minulle tärkeää, ehkä se tulee historioitsijan taustasta.”

Siellä hän ihastui Afrikan kompleksisuuteen. ”Se, miltä asiat näyttävät, eivät välttämättä kerro siitä, mitä pinnan alla on.”

Olkkonen toteaa, että Afrikassa kolonialismi ja esikolonialistiset rakenteet ovat vaikuttaneet siihen, miten yhteiskunnat ovat rakentuneet.

”Esikolonialistiset rakenteet ovat esimerkiksi heimoyhteiskuntia, perheitä ja sukuyhteisöjä, joissa tehdään sisäisiä päätöksiä ja ratkaistaan konflikteja. Niiden logiikka voi olla erilainen. Siksi samassa maassa voi olla erilaisia kulttuuritaustoja, ja se meidän on Euroopassa tärkeä ymmärtää.”

Keniaa hän siirtyi Brysseliin EU:n komission ja Suomen kehitysyhteistyön pariin, ja sieltä kehityspolitiikan yksikön päälliköksi Suomen ulkoministeriöön Helsinkiin. Afrikkaan hän palasi syksyllä 2014. Hänestä tuli Suomen Sambian-suurlähettiläs, jonka vastuulle kuuluivat myös Zimbabwe ja Malawi.

Syyskuussa 2018 Olkkonen aloitti EU:n edustuston päällikkönä Zimbabwea.

”Moni asia muuttui”, hän toteaa.

Zimbabwe oli itsenäistynyt vuonna 1980 valkoisen vähemmistön hallitsemasta Rhodesiasta ja aiemmasta isäntämaasta Britanniasta. Unionilla oli yhä pakotteita, joita oli määrätty Zimbabwele demokratian vastaisista toimista vuonna 2002.

Suomen edustajana Olkkonen oli säästynyt kolonialismin kiroilta, mutta EU:n edustajana hän sai ”kolonialismin hellekypärän päähänsä”. Työ oli tasapainoilua. Olkkosen piti puolustaa EU:n ja globaaleja arvoja, kuten ihmisoikeuksia, ja pitää samalla keskusteluyhteys Zimbabween hallitukseen.

Olkkonen sanoo, että hänen täytyi oppia tunnistamaan, milloin olla aggressiivinen ja lyödä nyrkkiä pöytään ja milloin tajuta, ettei kannata puskea päälle.

”Mietin joskus, tuliko mentyä liian pitkälle. Mutta jos tästä joskus kirjoitetaan historiaa, en halua olla väärällä puolella, josta sanotaan, että ette edes yrittäneet. *Be on the right side of the history.* Se on minulle tärkeää, ehkä se tulee historioitsijan taustasta.”

Hän kuvailee neljää vuotta EU:n edustajana ”stressaaviksi”.

”Ja samalla se oli paras työ tähän saakka.”

Valkoisia norsuja

Kehitysyhteistyössä on tehty paljon virheitä, Timo Olkkonen sanoo. Hän on nähnyt isoja hankkeita,

joihin on lähdetty hyvin aikomuksin, mutta jotka ovat osoittautuneet kestäättömiksi.

”Niitä valkoisia elefantteja”, hän toteaa.

”Otetaan vaikka Suomi ja halu rakentaa pohjoismaisia hyvinvointiyhteiskuntia ilman, että on ymmärretty isäntämaan historiaa ja kulttuurista toimintaympäristöä.”

Myös ”itseruoskinta” kehitysyhteistyön määrärahoista saisi hänestä jo siirtyä historiaan.

”Eihän tärkeää ole 0,7 prosentin osuus bruttokansantulosta vaan se, onko raha kohdistettu strategisesti oikein. Esimerkiksi Etelä-Sudanissa kehitysyhteistyö on paikoin mahdollista, mutta mitään velvollisuutta tekohengittää kehitystä vuodesta toiseen ei ole.”

EU tukee Etelä-Sudanissa hyvää hallintoa, kuten lainsäädännön laatimista, vihreää siirtymää, maataloutta ja sosiaaliturvaa, joka käytännössä on humanitaarista apua. Kouluja yritetään pitää pystyssä ja terveydenhuoltoa kasassa, Olkkonen selittää.

”Sen verran hankala toimintaympäristö Etelä-Sudanissa on, että jopa Kiinan kiinnostus öljyvaroihin on hiipunut.”

Afrikka ei jää

Arki Etelä-Sudanin Jubassa on rajoitettua. Timo Olkkonen asuu vartioidussa EU:n yhdyskunnassa, josta kuljettaja vie hänet panssaroidulla autolla lähetystöalueen toimistoon.

”Ja YK:n alueelle, jossa käyn juoksemassa ja uimassa.”

Iltaseitsemän jälkeen EU:n ja YK:n työntekijät eivät enää liiku kaupungilla, vaikka Jubassa on Olkkosen mukaan ”suhteellisen rauhallista”.

Silloin hän ottaa yhteyden Mäntsälään, jonne opettajavaimo ja nuorin poika muuttivat, sillä Etelä-Sudaniin perhettä ei saanut ottaa mukaan. Pojista keskimäinen jäi Zimbabween, jossa halusi suorittaa lukionsa loppuun. Vanhin lähti armeijaan Suomeen.

Olkkonen palaa Suomeen näillä näkymin kesällä 2024.

Silloin hän on työskennellyt Afrikan parissa lähes neljännesvuosisadan. Hänen kotinsa on ollut Saharan eteläpuolisessa Afrikassa neljätoista vuotta. Siksi ajatus, ettei hän koskaan palasi ”mihinkään päin manteretta”, tuntuu todella vieraalta. •

Tukea kehittyvien maiden vammaisille ihmisille

YK-järjestöt perustivat rahaston parantamaan vammaisten ihmisten asemaa köyhissä maissa. Suomi on ollut pitkään UNPRPD:n suurin tukija.

Koulutusta vammaisten ihmisten oikeuksista nepalilaisille virkamiehille. Asiantuntija-apua lainsäädännön kehittämiseksi Djiboutissa. Parannuksia vammaisjärjestöjen toimintaedellytyksiin Zimbabwessa.

Nämä ovat esimerkkejä hankkeista, joilla YK:n vammaisten ihmisoikeuksien kumppanuusrahasto UNPRPD on edistänyt vammaisten henkilöiden asemaa kehittyvissä maissa vuodesta 2011 lähtien.

Suomi on ollut alusta lähtien rahaston suurin rahoittaja. Tukea on myönnetty 12 vuoden aikana runsaat 20 miljoonaa euroa.

”Vammaisten ihmisten oikeuksien ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen on yksi Suomen kehityspolitiikan painopisteistä ja läpileikkaavista teemoista”, kertoo kansainvälisten vammaisasioiden suurlähettiläs **Petri Puhakka** ulkoministeriöstä.

Sopimus velvoittaa valtioita parannuksiin

Ajatus erillisen rahaston perustamisesta sai alkunsa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta, joka hyväksyttiin YK:ssa vuonna 2006 pitkien neuvottelujen jälkeen.

Sopimuksen tarkoitus on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja

YK:n väestörahoisto UNFPA ja tasa-arvojärjestö UN Women perehdyttävät viranomaisia vammaisten henkilöiden oikeuksiin Tansaniassa ja Sansibarin itsehallintoalueella. Tukea saavat myös paikalliset vammaisjärjestöt. Kuvassa koulutustilaisuus viime joulukuussa.

yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet.

Petri Puhakan mukaan UNPRPD:n tavoite on tehostaa vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa ja saada näin aikaan todellisia parannuksia ihmisten elämään.

”Sopimus velvoittaa kansainväliseen yhteistyöhön. Se myös velvoittaa sopimuksen ratifioineita maita hakemaan apua, jos niillä ei ole itsellään resursseja panna sopimusta täytäntöön.”

Vammaiset ovat kaikkialla maailmassa syrjitty ihmisryhmä, mutta erityisen vaikeaa heidän on saada koulu-

tusta, töitä ja julkisia palveluja kehittyvissä maissa.

”Kyse on valtavasta ongelmasta, sillä arviolta miljardi ihmistä eli noin 15 prosenttia maailman väestöstä on tavalla tai toisella vammainen”, Puhakka huomauttaa.

Vammaisten oikeuksia tukevia hankkeita

UNPRPD:n hallinnoinnista vastaa YK:n kehitysohjelma UNDP, ja sen jäseniä ovat kymmenen YK-järjestöä lastenjärjestö Unicefista teleliitto ITUun. Ne voivat hakea rahastosta tukea vammais-

Vammaiset ovat kaikkialla maailmassa syrjitty ihmisryhmä, mutta erityisen vaikeaa heidän on saada koulutusta, töitä ja julkisia palveluja kehittyvissä maissa.

ten ihmisten oikeuksia toteuttaviin hankkeisiin.

”Hankkeissa on oltava mukana vähintään kaksi YK-järjestöä, jotka toteuttavat ne maatasolla yhteistyössä paikallisia vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen ja kansallisten viranomaisten kanssa,” Petri Puhakka kertoo.

UNPRPD:n rahoittamissa hankkeissa pyritään parantamaan muun muassa peruspalvelujen inklusiivisuutta. Se tarkoittaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaista pääsyä terveydenhuollon ja opetuksen kaltaisiin palveluihin.

”Hankkeissa myös voimaannutetaan vammaisia henkilöitä, jotta he pääsevät nykyistä paremmin työelämään ja ymmärtävät omat oikeutensa. Myös paikallisia viranomaisia ja päättäjiä koulutetaan, jotta he tunsisivat vammaisten oikeudet.”

UNPRPD pyrkii lisäksi vahvistamaan paikallisia vammaisjärjestöjä, jotka

tekevät vaikuttamistyötä vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseksi.

”Köyhimpien maiden ei odotetakaan nousevan vammaisyleissopimuksen edellyttämälle tasolle heti. Suunnan tulee kuitenkin olla oikea, jotta vammaisten asema asteittain paranee”, Puhakka sanoo.

Suomi painottaa naisten ja tyttöjen oikeuksia

UNPRPD:n suurimpiin rahoittajiin kuuluvat Suomen ohella Australia, Britannia, Norja ja Ruotsi. Petri Puhakan mukaan Suomi on ajanut rahaston johto- ja ohjausryhmässä aktiivisesti tärkeinä pitämiään asioita.

”Suomi painottaa rahoituspäätöksissä vammaisten naisten ja tyttöjen oikeuksia parantavia hankkeita. Olemme myös vaikuttaneet siihen, että naiset ja tytöt otetaan läpileikkaavasti

huomioon kaikissa hankkeissa.”

Puhakan mukaan tavoitteiden seuranta on tärkeää. Suomi myötävaikuttikin merkittävästi siihen, että hankkeiden tulosten arviointiin lisättiin mittareita, jotka kertovat esimerkiksi vammaisten naisten osallistumisen ja tasa-arvon kehityksestä.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022 UNPRPD:n rahoituksella käynnistettiin hankkeita, jotka auttavat kodeistaan paenneita vammaisia henkilöitä saamaan tarvitsemiaan palveluja Ukrainassa ja naapurimaissa. Suomi on tukenut tätä työtä 500 000 eurolla.

Puhakan mukaan hankkeet keskittyvät muun muassa tiedon jakamiseen.

”Pakolaisia vastaanottavat viranomaiset eivät välttämättä ymmärrä vammaisten oikeuksia. Toisaalta vammaiset henkilöt eivät itsekään tiedä, mitä he voisivat viranomaisilta pyytää.” •

YK:N VAMMAISTEN IHMISOIKEUKSIEN KUMPPANUUSRAHASTO UNPRPD

Rahoittanut yli

80:aa

hanketta 57 maassa

Hankkeissa on tuettu

1 057

vammaisjärjestön vaikuttamistyötä

Hankkeissa on koulutettu

95 664

hallinnon ja järjestöjen edustajaa

Kakkua rintamalle, musiikkia maailmalle

Balaklava Blues esiintyy sunnuntaina 28. toukokuuta klo 15.30 Maailma kylässä -festivaalin Musiikkilavalla Helsingin Suvilahdessa.

Balaklava Blues -yhtye puolustaa Ukrainan identiteettiä Venäjää vastaan. Mark ja Marichka Marczykin yhtye ulottaa musiikkirintaman toukokuun lopussa myös Suomeen.

Musiikki on rintama totalitarismin ja demokratian välissä siinä kuin taistelulentät Itä-Ukrainassa. Venäjän retoriikka kieltää Ukrainan oikeuden omaan identiteettiin. Siksi emme saa unohtaa, keitä olemme. Otamme musiikkimme roolin siinä erittäin vakavasti”, **Mark Marczyk** sanoo.

Balaklava tarkoittaa suomeksi pään ja kaulan peittävää hiihtomaskia. Harva muistaa, että Balaklava oli kaupunki Ukrainassa, nykyään osa Sevastopolia. Se sijaitsee Krimillä, jonka Venäjä liitti itseensä vuonna 2014. Hiihtomaskin englanninkielinen nimitys tulee sieltä.

”1800-luvulla britit taistelivat venäläisiä vastaan Krimillä. He käyttivät maskeja Mustanmeren kylmyyttä vastaan. Nimi jäi, ja *balaklavoja* käyttävät sotilaiden lisäksi muun muassa hiihtäjät ja mielenosoittajat”, **Marichka Marczyk** selittää.

Sukupolvien perinne

Nimestään huolimatta Balaklava Blues ei esitä bluesia vaan hyvin dramaattista ukrainalaisen kansanmusiikin ja nykypopin sekoitusta.

Markin elektrotastat säestävät Marichkan upeaa kirkasta ääntä. Laulu tuo mieleen Värttinän karjalaisen perinteen ja maineikkaan bulgarialaisen naiskuorolaulun.

”Kyse ei ole vain meistä kahdesta tai edes sukupolvestamme. Ukraina on kokenut historiassa paljon, joten on tärkeää, että käytämme tuhatvuotista perinnettä. Lauluni edustaa sitä. Se kumpuaa maasta ja kulkee ruumiini läpi. Ei yllätä, jos siinä kuuluu yhteyksiä Karjalaan ja Bulgariaan.”

Marichka on opiskellut etnomusiikologiaa, ja osa Balaklava Bluesin sanoituksista on perinteisiä. Ne kertovat sotien, sorron, nälän ja muuttoliikkeiden historiasta. Marichka laulaa tietysti

ukrainaksi, mutta uskoo, että sisältö ja sanoma välittyvät esityksestä myös kieltä taitamattomalle.

Politiikka ja musiikki ovat Marczykeille erottamattomia. He suodattavat musiikkiinsa myös omia kokemuksiaan.

Treffit barrikadien loimussa

Marichka ja Mark Marczyk tapasivat ensimmäisen kerran Ukrainan pääkaupungissa Kiovassa tammikuussa 2014 Maidanin aukion mielenosoituksissa, jotka tukivat maan lähentymistä Euroopan unioniin. Protestit johtivat myöhemmin Venäjälle myönteisen presidentti **Viktor Janukovytsin** maanpakoon ja erottamiseen.

”Olihan se dramaattisempaa kuin useimmat ensimmäiset treffit. Marichka lauloi aukion päälavalla kuoron kanssa kansanlauluja. Tapasimme ja menimme kasakoiden teltaan juomaan teetä. Ympärillä paloivat barrikadit. Se oli surrealistista”, Mark muistelee.

Maidanilla moni mielenosoittaja käytti maskia. Bändin nimessä Balaklava onkin symboli Markin ja Marichkan ensitapaamiselle.

Mark oli muuttanut Torontoon jo vuosia aiemmin opiskelemaan ja on Kanadan kansalainen. Marichkan tavatessaan hän oli käymässä kotimaassaan äitinsä syntymäpäivillä.

Marichka toteaa, että olisi tuskin kiinnostunut suhteesta, ellei Mark olisi osallistunut mielenosoituksiin. Pari

”Moni ukrainalainen ei voi nyt tehdä taidetta, koska taistelevat. Heidän puolestaan tuplaan ääneni.”

– Marichka Marczyk

huomasi nopeasti, että heidän lauluääntensä ja poliittiset mielipiteensä sopivat hyvin yhteen.

Nykyään he asuvat Torontossa. Balaklava Blues on julkaissut kaksi levyä, *Fly* (2019) ja *Let Me Out* (2022).

”Kaipaamme kovasti Ukrainaan, mutta musiikki ja laulaminen vievät aina kotiin. Moni ukrainalainen ei voi nyt tehdä taidetta, koska taistelevat. Heidän puolestaan tuplaan ääneni”, Marichka sanoo.

”Kanadassa asuminen tarjoaa myös suuren mahdollisuuden. Voimme kiertää esiintymässä ja rakentaa siltoja Ukrainan ja maailman välille.”

Moni ukrainalainen bändi pitääkin maan asiaa esillä maailmalla konserttoimalla. Suomessa on käynyt ainakin maan suosituin yhtye Okean Elzy.

Keikka bunkkeribaarissa

Marcykit kävivät viimeksi Ukrainassa lokakuussa 2022. He menivät rintamalle ja veivät Marichkan veljelle kakun puolen maailman takaa Kanadasta asti. Matka oli mutkikas, sillä Ukrainaan ei voi lentää.

Ukrainassa reitti asemapaikkana toimineelle hylätylle huoltoasemalle kulki tuhattujen kaupunkien, rikkinaisten siltojen ja maan tienesulkujen kautta. Matka kesti kaksi vuorokautta.

”En ollut nähnyt veljeäni kolmeen vuoteen. Ensin esti korona, sitten hän lähti rintamalle. Ajattelin, että voisi olla viimeinen tilaisuus tavata. Hän toivoi kakkua, joten veimme hänelle sellaisen. Toki veimme sotilaille myös auton, vaatteita ja muuta hyödyllistä.”

Paluumatkalla Balaklava Blues esiintyi Kiovassa bunkkeribaarissa. Seuraavana aamuna he heräsivät hälytys sireeneihin. Kaupunkia pommitettiin taas.

Helsinkiin Marczykit lupaavat tuoda myyntiin Balaklava Bluesin levyjä. Niiden tuotot he lahjoittavat ukrainalaisille musiikkifestivaaleille, jotka eivät voi toimia sodan takia. •

Kirja

Hiiletöntä maailmaa ei luoda vuosissa vaan vuosikymmenissä

Vauras elämäntapa perustuu vielä pitkään hiilellä tuotettuun lämpöön, öljyllä kulkevaan tavaraliikenteeseen ja maakaasusta jalostetulla typpilannoitteella tuotettuun ruokaan, kirjoittaa Vaclav Smil tuoreessa kirjassaan.

Vaclav Smil on kanadalainen Manitoban yliopiston emeritusprofessori ja tietokirjailija. Hän on julkaissut yli 40 teosta muun muassa energia-, väestö- ja ympäristökysymyksistä. Tuoreimmassa kirjassaan *How The World Really Works* hän pohtii, onko ihmiskunta tuhoon tuomittu vai onko kaiken pelastava ratkaisu vielä mahdollinen alati kuumenevalla maapallolla.

Kirjan keskiössä on ilmastonmuutosta hidastava niin sanottu vihreä siirtymä eli fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvalla energialla, kuten tuuli- ja aurinkovoimalla.

Smilin viesti on, että siirtymää tarvitaan, mutta se ei tapahdu vuosissa vaan pikemminkin vuosikymmenissä. Näin siksi, että fossiilista energiaa hyödynnetään paljon muuhunkin kuin sähköntuotantoon. Hän muistuttaa, että vielä pitkään vauraissa valtioissa hyvinvointi ja elämäntapa perustuvat hiilellä tuotettuun lämpöön, öljyllä kulkevaan tavaraliikenteeseen ja maakaasusta jalostetulla typpilannoitteella tuotettuun ruokaan.

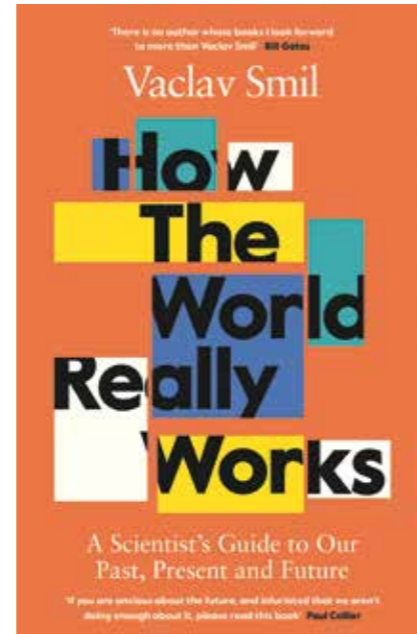
Siksi hiiletöntä maailmaa ei luoda vain yhteiskuntia sähköistämällä, vaikka se syntäisikin tuuli- ja aurinkovoimalla, Smil toteaa.

Tavoitteen saavuttamista hidastaa myös se, että vielä ei ole keksitty keinoa korvata muovia, terästä eikä betonia etenkin rakennusteollisuuden raaka-aineina. Päinvastoin niiden kysyntä kasvaa, kun nykyiset kehittyvät maat haluavat vaurastua Kiinan mallin mukaisesti, Smil kirjoittaa.

Ei yksinkertaisia ratkaisuja

Vaclav Smil kirjoittaa, ettei hän ole sen enempää pessimisti kuin optimistikaan vaan tieteen tekijä. Siksi hän haluaa kirjansa otsikon mukaisesti selittää yksityiskohtaisesti ja historiaa kerraten, miten maailma toimii. Aihekokonaisuuksia ovat energia, ruoantuotanto, materiaalit, globalisaatio, riskit, ympäristö ja tulevaisuus. Kirjan lopussa on laaja lähdeluettelo.

Smilillä ei ole tarjota maapallon haasteisiin yksinkertaisia ratkaisuja. Vauraissa maissa ihmiset voisivat kuitenkin hänen mielestään vähentää

Vaclav Smil.

HOW THE WORLD REALLY WORKS. A SCIENTIST'S GUIDE TO OUR PAST, PRESENT AND FUTURE. PENGUIN BOOKS, 2022.

arkisilla päätöksillään hiilipäästöjään ja suojella elonkehää: rakentaa energia- tehokkaasti, vähentää lihankulutustaan ja ruokahävikkiä, luopua katumaastureista.

Sitä vastoin hän ei usko, että ilmastomuutosta ja luontokatoa torjutaan kansainvälisillä suurkokouksilla tai tiukoilla aikarajoilla.

Smil ehtii käsitellä kirjassaan koronaviruspandemian opetuksia ihmiskunnalle. Ruotimatta sen sijaan jää Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset vihreän siirtymisen nopeutumiseen ja globaalisti kiihtyvän asevarustelun seuraukset hiilitavoitteille.

Kirja

Komennuksella Kongossa

MARJO MÄENPÄÄ vastasi Kirkon Ulkomaanavun hankkeista Goman kaupungissa Kongon demokraattisessa tasavallassa vuosina 2013–2016. Kirjassaan *Tulivuorikaupunki Kongossa* hän kuvaa asemapaikkaansa avustusjärjestöjen Mekaksi, jossa toimi satoja kansainvälisiä ja paikallisia järjestöjä. Ensimmäiset niistä olivat asettuneet alueelle jo 1990-luvulla, kun Ruandasta saapui yli miljoona pakolaista kansanmurhan jälkimainingeissa.

Työssään Mäenpää havaitsi pian, että Itä-Kongo oli yhä yksi maailman väkivaltaisimmista rajaseuduista. Kotitalossaan hän kuunteli sissijoukkojen ja maan armeijan sotimista kaupunkia ympäröivillä kukkuloilla.

Turvallisuushkien lisäksi yhteiskuntaan pesiytynyt korruptio haittasi kehitys yhteistyöhankkeiden toteuttamista.

Silti Gomassa tapahtui paljon hyvääkin. Mäenpää kehuu kongolaisten yritteliäisyyttä sekä etenkin paikallisia avustustyöntekijöitä, jotka sinnikkäästi suoriutuivat tehtävistä.

tään ja päivän päätteeksi matkasivat koteihinsa usein kauas järjestöjen konttoreista. Heillä ei ollut aikaa eikä rahaa verkottua iltaisin ulkomaalaisten kollegoidensa tavoin baareissa tai kosteissa juhlissa.

Mäenpää kuvaa myös, kuinka hän rakennutti kahdellesadalle lapselle koulua, johon tosin ahtautui sen valmistuttua kaksinkertainen määrä lapsia. Se taas heikensi opettajien mahdollisuuksia selviytyä työstään, ja lasten oppitulokset heikkenivät.

Yhteenvetona Mäenpää toteaa, että kansainvälinen yhteisö tarjoaa köyhille maille standardimaailmankuvaa, joka ei huomioi afrikkalaisia sosiaalisia eikä kulttuurisia tapoja.

Marjo Mäenpää.

TULIVUORIKAUPUNKI KONGOSSA. AVUSTUSTYÖTÄ AFRIKAN SYDÄMESSÄ. BAZAR KUSTANNUS, 2023.

Elokuva

Sade kyllä tulee

VIRGINIO, vanha bolivialainen mies, vie laamansa aamuisin laitumelle Andien ylätasangolle, jossa maa rakoilee kuivuudesta. Kotiin jää vaimo Sisa, joka hoitaa pölyävää kasvimaata ja pumppaa tyhjää kaivoa. Hän kantaa vettä läheisestä kylästä, kunnes kaivo sielläkin ehtyy.

Ei ole satanut vuoteen. Virgínio huomaa, että laamatkin alkavat kävellä horjuen, mutta toistaa jääräpäisesti Sisalle: ”Sade kyllä tulee.”

Mutta vettä ei tule. Virgínio alkaa yskiä, ja tauti vain pahenee.

Virgínio (**José Calcina**) ja Sisa (**Luisa Quispe**) kuuluvat ketsoiden alkuperäiskansaan, jolla on oma kulttuuri, kieli ja vahvat perinteet. Ihmissuhteet kiristyvät, kun Clever (**Santos Choque**) saapuu kaupungista ja yrittää kertoa isovanhem-

milleen, että heidän elämäntapansa on mennyttä. Clever ei osaa ketsojen kieltä eikä sen perinteitä. Virgínio suhtautuu Cleveriin ankarasti mutta ottaa hänet mukaansa paimeneen ja vuorille, jonne ketsoat lähtevät kylväämään sadetta.

Virgínio usuttaa Cleverii takaisin helppoon elämäänsä. Clever kestää nöyryytykset ja houkuttelee isovanhempien kaupunkiin, jonne ketsoat yksi toisensa jälkeen muuttavat.

Elokuvasa tapahtuu hyvin vähän. Pariskunta ei juurikaan puhu, mutta Virgínion kiristyvät ilmeet kertovat siten enemmän. Mies päättää vaimonsa puolesta, vaimo pysyy päätösten takana. José Calcina ja Luisa Quispe ovat pariskunta myös valkokankaan ulkopuolella ja näyttelijöinä amatöörejä, jotka ohjaaja **Alejandro Loyaza Grisi** löysi sattumalta.

Loyaza Grisin esikoiselokuva *Utama* (Kotimme) palkittiin alkuvuodesta Yhdysvalloissa Sundancen elokuvajuhlilla parhaana ulkomaisena draamana. Se on viiptylevän maalauksellinen elokuva ilmastonmuutoksesta, joka uhkaa ketsoiden elämäntapaa. Sade merkitsee elämää, sen puute kuolemaa.

Silti sanaa ”ilmastonmuutos” ei edes lausuta. Sen voi sanoa toisinkin.

”Aika on uupunut”, ystävä selittää Virgínioille, joka ihmettelee kuivunutta kylän kaivoa.

PÄIVI ÄNGESLEVA

Alejandro Loyaza Grisi (ohj.).

UTAMA. TUOTANTO SANTIAGO LOYAZA GRISI JA FEDERICO MOREIRA, 2022. ELOKUVA ESITETÄÄN MUUN MUASSA SODANKYLÄN ELOKUVAFESTIVAALILLA 14.–18. KESÄKUUTA 2023.

Muovin, teräksen ja betonin kysyntä kasvaa, kun kehittyvät maat haluavat vaurastua Kiinan mallin mukaan.

YHTEEN HIILEEN

Pauliina Parhiala näki Tansaniassa, kuinka tärkeää uskontojen välinen yhteistyö on.

”OLIN JOHTANUT jo vuosia kirkollisia avustusjärjestöjä, ja halusin oppia lisää uskontojen välisestä yhteistyöstä. Norjan kirkkojen ulkomaanavun Tansanialle laatima maaohjelma oli erityisen kiinnostava.

Maaohjelman tavoite oli tutustuttaa eri uskontojen edustajat – niin johtajat, naiset kuin nuoretkin – toisiinsa, jotta keskinäinen luottamus kasvaisi. Vähitellen he pystyisivät tunnistamaan yhteiskunnasta yhteisiä ongelmia, joita halusivat ratkaista kehitysyhteistyön avulla.

Joulukuussa 2019 Tansanian maaohjelmalle haettiin johtajaa. Ajattelin, että nyt kyllä haen, ja tulin valituksi.

ALOITIN Dar es Salaamissa toukokuussa 2020, keskellä pandemiaa. Samassa kuussa Tansanian silloinen presidentti **John Magufuli** julisti koronaviruksen nujerretuksi.

Vahvasti katolinen Magufuli kehotti pitämään kirkkojen ovet auki, olihan virus 'Saatana', joten se ei voi pysyä hengissä Kristuksen ruumiissa'. Mutta uskontokunnat, joista suurimmat ovat kristityt ja muslimit, olivat huolissaan. Uskontokuntien sairaaloissa menehtyi lääkäreitä ja hoitajia kiihtyvää tahtia, ja kyläyhteisöissä papit ja imaamit vierailivat sairastuneiden kodeissa.

Uskonnolliset johtajat pohtivat, miten ihmishenkiä voisi säästää, ja näyttivät lopulta itse esimerkkiä suojautumalla virukselta ja ottamalla koronarokotteen.

Suomessa tuollainen ei tehoaisi, mutta Tansaniassa uskonnollisten johtajien esimerkillä on valtava vaikutus. He ovat yhteisönsä tukipilareita, jotka auttavat ihmisiä kriiseissä. Heihin on totuttu luottamaan, heitä kuunnellaan ja arvostetaan.

TANSANIASSA vaikutuin siitä yhteistyön voimasta, johon uskonnolliset johtajat pystyivät. Sillä voi muuttaa syvään juurtuneita sosiaalisia ja poliittisia normeja.

Otan esimerkiksi tyttöjen ja naisten aseman.

Uskontojen edustajia oli koulutettu ihmisoikeuksista ja vaikuttamistyöstä. Sen jälkeen uskonnolliset johtajat ryhtyivät yhdessä edistämään sitä, että lapset saisivat elää lapsuutensa rauhassa. He puhuivat lasten oikeuksista, lastensuojelusta ja tyttöjen kouluttamisesta.

Myös lähisuuhdeväkivaltaa oli paljon. Uskonnolliset johtajat päätyivät siihen, että sitä on kitkettävä. Sen jälkeen papit ja imaamit ovat opettaneet miehille, ettei vaimoja saa hakata. Kaltoin kohdelluille naisille on perustettu vertaistukiryhmiä ja tarjottu oikeusapua. Poliiseja ja terveydenhuollon henkilöstöä on koulutettu.

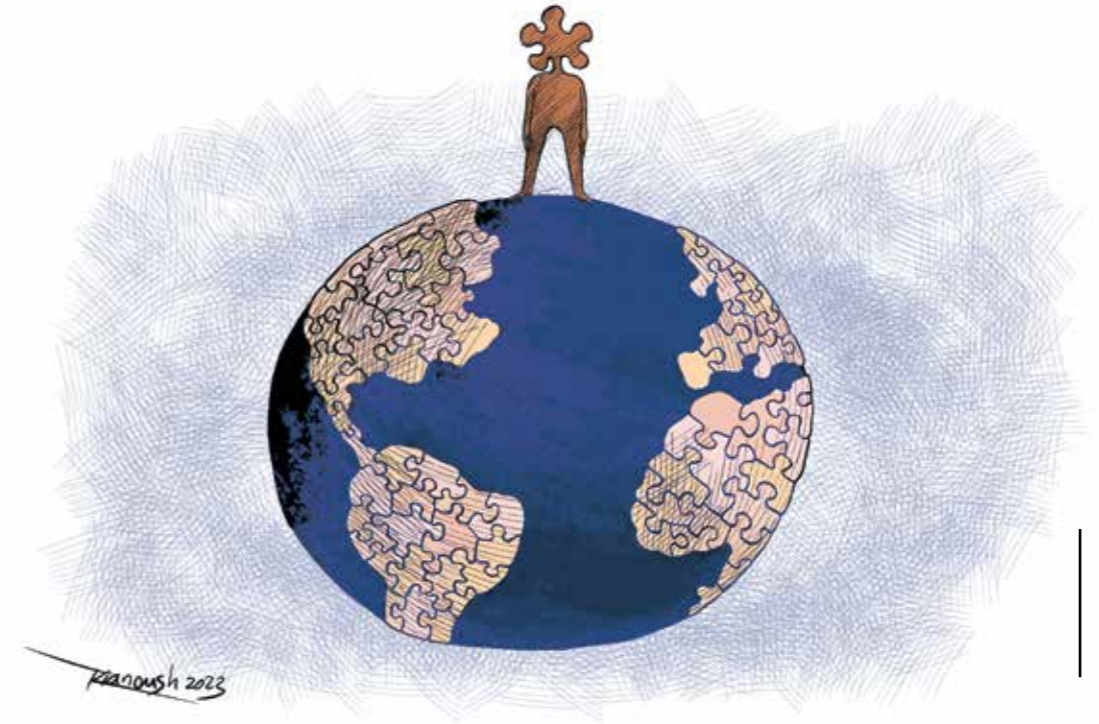
Edistystä on, eikä se olisi mahdollista ilman kehitysyhteistyötä.

Opin Tansaniassa sen, mitä lähdin hakemaan. Näin konkreettisesti, kuinka uskonnolliset johtajat eri uskonnollisista traditioista ryhtyivät seisomaan yhdessä yhteisesti sovittujen tavoitteiden takana. Muutokset ovat hitaita, mutta ne ovat käynnissä.”

PAULIINA PARHIALA, 49

Koulutus Filosofian maisteri vuonna 2000 ja teologian maisteri vuonna 2021 Helsingin yliopistosta. Vihitty evankelis-luterilaisen kirkon papiksi vuonna 2022 **Työskenteli** Norjan kirkkojen ulkomaanavun maajohtajana Tansaniassa toukokuusta 2020 vuoden 2021 loppuun **Jatkoi** Suomen Lähetysseuran diakoniaa ja kehitys -teemapäällikkönä **Tutustui** Tunnettuun tansanialaiseen tingatinga-taiteeseen

Mistä löytää paikkansa pakolainen, jonka ihonväri ei ole valkoinen?

KIANOUSH RAMEZANI on Suomessa asuva iranilainen pilapiirtäjä.

5 kysymystä kehityksestä

Miten hyvin olet selvillä maailman menosta? Osa vastauksista löytyy tästä lehdestä.

TEKSTI ESA SALMINEN

1 KUINKA SUURI OSA SUOMALAISTEN VESIJALANJÄLJESTÄ SYNTYY RAJOJEMME ULKOPUOLELLA?

- a) Noin 10 %
- b) Noin 50 %
- c) Noin 70 %

2 MIKÄ NÄISTÄ ON POHJOIS-ATLANTIN PUOLUSTUS-LIITTO NATON KUMPPANIMAA?

- a) Pakistan
- b) Kongon demokraattinen tasavalta
- c) Etelä-Afrikka

3 MISTÄ YRITYSTEN PITÄISI UUDEN EUROOPAN UNIONIN YRITYSVASTUULAIN MUKAAN HUOLEHTIA KEHITTYVISSÄ MAISSA?

- a) Ihmisoikeuksista
- b) Ympäristöstä
- c) Hyvästä hallinnosta

4 KUINKA MONI ETELÄ-SUDANIN NOIN 13 MILJOONASTA IHMISESTÄ ELÄÄ RUOKA-AVUN VARASSA?

- a) Joka toinen
- b) Kaksi kolmesta
- c) Neljä viidestä

5 KUINKA SUURELLA OSALLA INTIAN MAASEUDUN KOTITALOUKSISTA ON ÄLYPUHELIN?

- a) Alle 30 %:lla
- b) Alle 50 %:lla
- c) Yli 70 %:lla

Oikeat vastaukset: 1c, 2a, 3abc, 4b, 5c

Kehitysyhteistyö muuttaa maailmaa

Suomalais-ecuadorilainen ilmastoaktivisti Helena Gualinga ja ukrainalainen yhtye Balaklava Blues esiintyvät Maailma kylässä -festivaalilla!

Tule kuuntelemaan
Suomessa harvoin esiintyvän

Helena Gualingan

puheenvuoro: Muutoksentekijän
taistelu ympäristön ja tasa-arvon
puolesta festivaalin puhelavalla

27.5. klo 14.15

Ukrainalaista etnoa ja folk noiria
yhdistelevä duo

Balaklava Blues

saapuu ulkoministeriön ja Fingon
kutsumana Maailma kylässä
-festivaalille. Balaklava Bluesin
sykähdyttävä keikka sunnuntaina

28.5. klo 15.30

#WeStandWithUkraine

Vapaa pääsy.

Tutustu Suomen kehitysyhteistyöhön koko
festarien ajan ulkoministeriön teltassa!

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

